

**ЧЕРНІВЕЦЬКИЙ ТОРГОВЕЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИЙ ІНСТИТУТ
ДЕРЖАВНОГО ТОРГОВЕЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОГО УНІВЕРСИТЕТУ**

Кафедра фінансів, обліку і оподаткування

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

на тему:

**ВЛАСНИЙ КАПІТАЛ ПІДПРИЄМСТВА: СТАН, ДЖЕРЕЛА
ФОРМУВАННЯ ТА НАПРЯМИ ВИКОРИСТАННЯ**

(на матеріалах Товариства з додатковою відповідальністю «Чернівецький
хімічний завод», м. Чернівці)

Студентки 2 курсу, 706 групи
заочної форми навчання
спеціальності 072 «Фінанси, банківська
справа, страхування та фондовий ринок»
освітньої програми «Фінансовий моніторинг
та податковий менеджмент»

Вікован
Кароліни
Свгенівни

Науковий керівник
к.е.н., доцент

Рилєєв
Сергій
Володимирович

В.о. завідувача кафедри
к.е.н., доцент

Багрій
Конон
Леонідович

Чернівці 2025

АНОТАЦІЯ НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ

Студентки Вікован Кароліни Євгенівни

Кафедра фінансів, обліку і оподаткування

Спеціальність 072 «Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок»

Тема роботи: Власний капітал підприємства: стан, джерела формування та напрями використання

Анотація

У кваліфікаційній роботі обґрунтуванні теоретико-методичні та практичні аспекти формування та використання власного капіталу в системі фінансового менеджменту підприємства. У першому розділі розкрита економічна сутність категорії «власний капітал», його функції, склад та джерела формування, а також методика фінансового аналізу власних фінансових ресурсів. У другому розділі проведена оцінка ефективності фінансово-господарської діяльності, власного капіталу та фінансової стійкості ТДВ "Чернівецький хімзавод". Третій розділ присвячено удосконаленню методики факторного аналізу ефективності використання власного капіталу, а також оптимізації фінансових ресурсів підприємства.

Кваліфікаційна робота викладена на 94 сторінках комп'ютерного тексту. Складається зі вступу, трьох розділів, висновків та пропозицій, списку використаних джерел та додатків.

Ключові слова: власний капітал, фінансові ресурси, фінансова стійкість, ефективність, факторний аналіз, оптимізація, моделювання.

The summary

The qualification work substantiates the theoretical, methodological and practical aspects of the formation and use of equity in the financial management system of the enterprise. The first section reveals the economic essence of the category "equity", its functions, composition and sources of formation, as well as the methodology for financial analysis of own financial resources. The second section assesses the effectiveness of financial and economic activities, equity and financial stability of the ALC «Chernivtsi Khimichniy Zavod». The third section is devoted to improving the methodology of factor analysis of the efficiency of using equity capital, as well as optimizing the financial resources of the enterprise.

The qualification work is presented on 94 pages of computer text. It consists of an introduction, three sections, conclusions and proposals, a list of sources used and appendices.

Keywords: equity, financial resources, financial stability, efficiency, factor analysis, optimization, modeling

ЗМІСТ

	стор.
ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ ЗАСАДИ ФОРМУВАННЯ, ВИКОРИСТАННЯ ТА АНАЛІЗУ ВЛАСНОГО КАПІТАЛУ ПІДПРИЄМСТВА	8
1.1. Зміст, функції та особливості формування власного капіталу підприємства	8
1.2. Методичні підходи щодо фінансового аналізу власного капіталу підприємства	13
Висновки за розділом 1	18
РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ ФОРМУВАННЯ ТА ВИКОРИСТАННЯ ВЛАСНОГО КАПІТАЛУ ПІДПРИЄМСТВА	19
2.1. Аналіз фінансових результатів та ефективності діяльності підприємства	19
2.2. Аналіз власного капіталу підприємства	34
2.3. Аналіз фінансової стійкості підприємства	39
Висновки за розділом 2	48
РОЗДІЛ 3. УДОСКОНАЛЕННЯ МЕТОДИКИ ОПТИМІЗАЦІЇ СТРУКТУРИ ТА АНАЛІЗУ ВЛАСНОГО КАПІТАЛУ ПІДПРИЄМСТВА	50
3.1. Методика факторного аналізу рентабельності власного капіталу	50
3.2. Удосконалення структури капіталу підприємства	53
Висновки за розділом 3	58
ВИСНОВКИ ТА ПРОПОЗИЦІЇ	60
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	65
ДОДАТКИ	71

ВСТУП

Актуальність теми. У сучасній економічній системі, що характеризується високою мінливістю середовища, підвищеною конкуренцією та загостренням фінансових ризиків, проблема оптимального формування й результативного використання власного капіталу підприємства набуває особливої значущості. Власний капітал виступає не лише основою фінансової автономії суб'єкта господарювання, але й ключовим елементом його стратегічного потенціалу, оскільки саме його обсяги, структура та вартість визначають межі інвестиційних можливостей, темпи інноваційного розвитку та здатність підприємства підтримувати довготривалу конкурентну позицію.

За умов нестабільності зовнішніх фінансових джерел, подорожчання кредитних ресурсів та посилення вимог до прозорості фінансової звітності ефективне управління власним капіталом перетворюється на критично важливий інструмент забезпечення стійкості бізнесу. Раціональне формування цього капіталу сприяє зменшенню залежності від позикових коштів, запобігає накопиченню надмірних боргових зобов'язань, підвищує рівень фінансової гнучкості та створює передумови для стабільного економічного зростання й адаптації до зовнішніх викликів.

Додаткової актуальності питання набуває в контексті корпоративного управління, оскільки власний капітал відображає інтереси власників і прямо корелює з політикою розподілу прибутку, структурою управління та інвестиційними стратегіями підприємства. Підвищення ефективності його використання стає визначальним завданням, спрямованим на розширення ринкової вартості бізнесу, зміцнення довіри інвесторів та формування сприятливого інвестиційного середовища.

Отже, дослідження механізмів формування та використання власного капіталу має як теоретичну, так і практичну цінність, оскільки забезпечує підґрунтя для прийняття економічно обґрунтованих управлінських рішень та

підвищує здатність підприємства ефективно функціонувати в умовах сучасних економічних трансформацій.

Питання, пов'язані із теоретико-методичними та організаційно-практичним аспектами формування, використання, аналізу та оптимізації структури власного капіталу поглиблено та всесторонньо розкриваються в наукових доробках групи вітчизняних і зарубіжних вчених: І.О. Бланк, А.М. Поддєрьогін, Г.Б. Погріщук, І.О. Кудіна, Л.М. Ткачук, О.В. Лаврик, В.В. Ткаченко, О.М. Сопко, Т.А. Ковальчук, І.В. Замула, О.В. Пилипенко, М.М. Костюченко, Н.В. Швець, М.С. Хорошилов, С.М. Ксьондз, Д. Машалл, С. Хорнгрен, Л. Гітман, Е. Долан, М. Фарел, Ф. Модільяні, Дж. Робертсон, В. Купер, Р. Брейлі, Р. Брілі та ін.

Незважаючи на значні доробки зазначених дослідників, сьогодні особливої актуальності набувають питання визначення оптимальної структури власного капіталу та підвищення його здатності забезпечувати фінансову стійкість підприємства в умовах нестабільного ринкового середовища. Не менш важливими є проблеми ефективного розподілу та залучення власних ресурсів, що дають змогу підтримувати інвестиційну активність, підвищувати рентабельність і формувати довгострокову вартість бізнесу.

Вирішення окреслених проблем визначає логіку вибору теми кваліфікаційної роботи, підкреслює її наукову й практичну значущість та формує обґрунтування її актуальності в сучасних умовах господарювання. Саме ці аспекти зумовлюють постановку досліджуваної мети та конкретизацію завдань, спрямованих на поглиблене вивчення механізмів формування й використання власного капіталу підприємства.

Метою дослідження є систематизація й узагальнення теоретико-методичних та організаційних засад, а також розроблення практичних рекомендацій, спрямованих на вдосконалення інформаційно-аналітичного забезпечення процесів формування та ефективного використання власного капіталу виробничих підприємств.

Для досягнення поставленої мети дослідження передбачено вирішення таких завдань:

- проаналізувати еволюцію наукових підходів до трактування сутності власного капіталу та визначити його роль й функції у діяльності сучасних підприємств;
- дослідити теоретичні та методичні засади формування та структурування власного капіталу виробничих підприємств;
- систематизувати, структурувати та надати характеристику ключовим елементам організаційно-інформаційної моделі, розглянутої у площині сучасних методичних підходів до аналізу власного капіталу суб'єктів господарювання;
- провести аналіз фінансових результатів та ефективності господарювання досліджуваного підприємства;
- оцінити склад, структурні пропорції, динамічні зміни та результативність використання власного капіталу підприємства у нерозривному взаємозв'язку з показниками його фінансової стійкості;
- розробити науково обґрунтовані пропозиції та практичні рекомендації, спрямовані на вдосконалення організаційно-інформаційного забезпечення, методичних підходів та інструментарію управління власним капіталом виробничих підприємств з метою підвищення його ефективності та зміцнення фінансової стійкості.

Об'єктом дослідження є процеси формування, структурування та використання власного капіталу виробничих підприємств у контексті забезпечення їх фінансової стійкості, конкурентоспроможності та результативності господарської діяльності.

Предмет дослідження є теоретико-методичні та організаційно-інформаційні засади оцінювання стану, структури, динаміки й ефективності використання власного капіталу виробничих підприємств, а також інструментарій і методичні підходи, спрямовані на оптимізацію процесів управління власними фінансовими ресурсами в умовах невизначеності.

Методи дослідження. Для досягнення поставленої мети та виконання завдань дослідження використано сукупність взаємодоповнювальних методів, серед яких історико-логічний та діалектичний для з'ясування еволюції теоретичних підходів і розуміння власного капіталу як динамічної економічної категорії; аналіз, синтез, індукція й дедукція – для систематизації теоретико-методичних засад формування та структурування капіталу, а також для логічного поєднання наукових положень із практичними даними підприємства; системний та порівняльний підходи, що забезпечили дослідження взаємозв'язків між структурою власного капіталу, фінансовими результатами й показниками стійкості; економіко-статистичні, коефіцієнтні й економіко-математичні методи, застосовані для кількісної оцінки динаміки, пропорцій та результативності використання капіталу та для виявлення чинників впливу на його формування й ефективність; графічне моделювання, що дало змогу представити аналітичні результати у наочній формі; експертні оцінки та прогнозування, використані для обґрунтування практичних рекомендацій і визначення перспектив удосконалення організаційно-інформаційного забезпечення управління власним капіталом виробничих підприємств.

Інформаційна база дослідження ґрунтується на сукупності нормативно-правових актів, що регламентують формування та використання власного капіталу підприємств, НП(С)БО, МСФЗ, внутрішньої фінансово-економічної документації досліджуваного підприємства, даних його фінансової звітності за 2022-2024 рр., а також наукових праць, включаючи доповіді на конференціях, вітчизняних і зарубіжних авторів, присвячених теоретико-методичним аспектам фінансового менеджменту власних фінансових ресурсів господарюючих суб'єктів.

Наукова новизна одержаних результатів. За результатами проведених досліджень одержані наступні результати теоретичного-методичного та практичного спрямування, яким притаманні елементи наукової новизни:

- удосконалено та запропоновано до застосування в практиці вітчизняного фінансового менеджменту детерміновану багатофакторну модель аналізу рентабельності власного капіталу, за допомогою якою можна визначити найбільш суттєві чинники впливу на ефективність використання власних фінансових ресурсів виробничих підприємства;
- систематизовано наукові підходи щодо оптимізації структури капіталу (власного та позикового) виробничих підприємств, в результаті чого було узагальнено на основі математичного інструментарію модель, яка враховує структуру власності компаній.

Практичне значення одержаних результатів. Сформульовані на основі проведених досліджень теоретичні положення та обґрунтовані практичні рекомендації поглиблюють наукові засади фінансового менеджменту й аналітики, розширюють інструментарій оцінювання та моделювання процесів формування, структурування й ефективного використання власного капіталу, а також підсилюють прикладні підходи до управління фінансовими ресурсами вітчизняних підприємств, сприяючи підвищенню їх стійкості, результативності та конкурентних переваг.

Апробація результатів дослідження. За результатами досліджень опубліковано працю загальним обсягом 0,8 друк. арк. [7].

Структура та обсяг випускної кваліфікаційної роботи. Робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків та пропозицій, списку використаних джерел та додатків. Кваліфікаційна робота виконана на 94 сторінках друкованого тексту. Робота містить 24 таблиці, 10 рисунків. Список використаних джерел налічує 53 найменування на 6 сторінках.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ ЗАСАДИ ФОРМУВАННЯ, ВИКОРИСТАННЯ ТА АНАЛІЗУ ВЛАСНОГО КАПІТАЛУ ПІДПРИЄМСТВА

1.1. Зміст, функції та особливості формування власного капіталу підприємства

У контексті сучасних ринкових умов однією з основних тем фінансової науки є підвищення конкурентоспроможності підприємств як на національних, так і на міжнародних ринках. Ефективність діяльності кожного господарюючого суб'єкта значною мірою залежить від наявності власного капіталу, оптимальності його структури та здатності підприємства забезпечити необхідні ресурси для реалізації виробничих, фінансових і інвестиційних операцій. Тому питання формування власного капіталу набуває особливої ваги не лише на етапі створення підприємства, а й для забезпечення його сталого розвитку в умовах динамічного ринкового середовища.

Діяльність будь-якого підприємства починається з формування «стартового» капіталу, що виступає фінансовим «фундаментом» для забезпечення діяльності необхідними ресурсами: трудовими, матеріальними та грошовими. Саме вони утворюють необхідний потенціал, що забезпечує досягнення окреслених стратегічних цілей та завдань. Тому капітал являється першоджерелом, що дає можливість фінансувати будь-які бізнес-ідеї та підприємницькі задуми.

Найбільш привабливим для сучасних господарюючих одиниць в складі фінансових джерел виступає власний капітал. Такий параметр не тільки дозволяє створювати необхідну базу для функціонування новостворених бізнес-одиниць, але є певним свідченням належної платоспроможної репутації та фінансової рівноваги.

Економічна природа та походження власного капіталу – проблематика,

яка всесторонньо окреслена науковцями. Економічна теорія, політекономія, фінанси менеджмент, облік та ряд інших наук зробили чималий вклад в розкритті сутності такої вагомої категорії. Серед вчених, які внесли неоціненний вклад у концепцію тлумачення терміну «власний капітал», варто відзначити М. Блауга, Ф.Ф. Бутинця, Р. Є. Грачову, Є.В. Мниха, Н. М. Лисенко, В.В. Сопка, О.І. Пилипенко, В.В. Мельничука, Н.М. Чиж, Т.М. Королюка та інші.

Проте, реалії сьогодення вказують на відсутність єдиного тлумачення категорії «власний капітал». І мова йде не тільки про вітчизняних та зарубіжних науковців, але як не прикро й в нормативно-правовій базі існують розбіжності. Зведені результати дослідження наведені в табл. А1.

Варто відзначити, що розглянуті визначення мають спільну основу і різняться тільки незначними нюансами, які в окремих випадках доповнюють, або ж навпаки, звужують ознаки власного капіталу. Слід звернути увагу на відсутності використання поняття «власний капітал» в міжнародній обліковій практиці, де звичний вітчизняний термін замінюється альтернативним варіантом – «чисті активи» (netassets). Опрацювання всіх наведених трактувань дає можливість виділити фундаментальні риси, які обґрунтовують місце та роль власних джерел фінансування (рис. А1).

В кожному параметрі власного капіталу відслідковується три його сторони: облікову, юридичну та економічну (рис. А2). Таке трьохвимірне бачення поняття досить легко пояснити. Економічний аспект розглядає власний капітал як вкладені ресурси у виробничий цикл; юридична сторона капіталу робить акцент на праві власності, що тягне за собою відповідальність конкретної особи за взяті на себе зобов'язання; обліковий ракурс виражає власний капітал у вигляді математичної рівності, де він представлений як арифметична різниця між активами і борговими зобов'язаннями.

Завдання сучасної наукової громади знайти точку перетину між даними вимірами і сформулювати цілісне визначення. Саме така спроба побудувати синергетичне трактування категорії дала наступні результати: власний

капітал — це запас економічних цінностей, внесених власниками підприємства на безстроковій основі в господарський оборот, які засвідчують їх право власності на об'єкт вкладення, а також сума фінансових результатів, генерованих безпосередньо підприємством у процесі його діяльності (як прибутків, так і збитків) ті інших джерел фінансування, що використовуються ним для формування певної частини активів, характеризуються обмеженою мобільністю, порівняно вищою ризикованістю, а також генерують дохід.

Як би не намагалися максимально інформативно наповнити визначення досліджуваного терміну, проте ряд параметрів залишаться осторонь. Саме такі доповнюючі риси власного капіталу знаходять своє відображення в його функціях (табл. А2-А4). Серед вчених немає єдності під час опису функціонального забарвлення власних джерел фінансування. І це абсолютно нормальне явище, оскільки свідчить про наявність поступальних наукових кроків на шляху до істини.

Кожна функція дає роз'яснення ролі та призначення власного капіталу, а отже доповнює його комплексне розуміння. Одна найбільш вирішальною, на думку більшості науковців, є гарантійна функція. Так, зафіксований у звітності розмір власного капіталу є підтвердженням рівня надійності підприємства та дає кредиторам впевненість у тому, що налагоджені відносини не будуть для них збитковими і вони зможуть повернути вкладені (позичені) кошти. І хоч цю функцію вчені по-різному називають, проте її суть залишається однаковою в усіх джерелах спеціальної літератури.

Кожна функція дає роз'яснення ролі та призначення власного капіталу, а отже доповнює його комплексне розуміння. Одна найбільш вирішальною, на думку більшості науковців, є гарантійна функція. Так, зафіксований у звітності розмір власного капіталу є підтвердженням рівня надійності підприємства та дає кредиторам впевненість у тому, що налагоджені відносини не будуть для них збитковими і вони зможуть повернути вкладені (позичені) кошти. І хоч цю функцію вчені по-різному називають, проте її суть залишається однаковою в усіх джерелах спеціальної літератури .

Значимою роллю власного капіталу є довгострокове фінансування. Така функція дає роз'яснення тривалому розпорядженню всіх компонентів власних джерел фінансування в різному господарському спрямуванні. І дане призначення тісно переплітається із іншими, такими як: компенсація понесених збитків, розподіл доходів, довготермінового кредитування.

Через пропорційний розподіл участі засновників в управлінні підприємства, в прибутках або ж майні відповідно до зробленого внеску реалізується ще одна функція власного капіталу – регулятивна.

Функція з амбіційною назвою «самостійності та влади» підтверджує рівень незалежності не тільки господарюючого підприємства, але і його власників під час прийняття конкурентних управлінських рішень.

Можливість використання власних коштів для підтримки ризикових проєктів, не звертаючись до сторонніх кредиторів та інвесторів, дозволяє їм виконувати ще одну функцію – «фінансування ризику».

Виконуючи організаційну функцію, власний капітал здійснює координацію ієрархічно-організаційної структури цілого підприємства. В тісній ув'язці знаходиться і функція управління, в якій власних джерела фінансування виступають засобом керування та контролю за діяльністю суб'єкта господарювання. Такі цільові установки капіталу є лише доповнюючими, проте за їх відсутності досягти цілісної системи ефективного та виваженого управління не можливо.

Сучасна функція – рекламна чи репрезентативна – хоч і на перший погляд виглядає пафосно, проте залишити поза увагою не можна. Так власний капітал – «іміджмейкер», розмір і склад якого створює належне зовнішнє сприйняття підприємства реальними і потенційними партнерами, конкурентами, покупцями. Саме тому треба створювати належну оптимальну структуру власних коштів, щоб підприємство стало «привабливим» на вітчизняному ринку та досягало бажаних результатів.

Власний капітал має складну і часто неоднорідну структуру, включаючи до свого складу різні компоненти. Обліковий ракурс будови власних джерел фінансування найбільш повно розкриває суть кожної

утворюючої частини. Проте постійні коректування облікової системи в Україні, що відстежуються останнім часом, вносять зміни і до складу власного капіталу. Від так, сьогодні власний капітал охоплює сім структурних компонентів (рис. А3).

Проте варто відмітити, що далеко не кожний вид власного капіталу може формуватися на всіх підприємствах. Перш за все, склад власних джерел фінансування буде залежати від організаційно-правової форми господарюючого суб'єкту. Для обґрунтування такого твердження виконаємо порівняльне зіставлення структури власного капіталу на підприємствах з різними організаційно-правовими формами (табл. А5).

Згідно із чинним законодавством України будь-яке підприємство для ведення власної справи може створювати або статутний або пайовий капітал, проте на окремих господарюючих суб'єктах установчими документами передбачене оптимальне поєднання цих компонентів у зареєстрованому капіталі. Так, більшість сучасних кооперативних товариств одночасно створюють пайовий капітал та статутний. Проводячи зіставну оцінку складу власних джерел фінансування, встановлено, що найбільше елементів законодавством передбачено для акціонерних товариств, а чималі обмеження властиві для приватних підприємств.

Варто відмітити, що модель власного капіталу буде залежати від стадій розвитку підприємства (рис. А4).

На базі такої ув'язки між циклами господарської діяльності та джерелами фінансування можна виділити три їх групи: а) вкладений (початковий) капітал; б) накопичений (нарощений) капітал; в) регулюючий капітал (рис. А5).

Отож, сьогодні для усунення кризових впливів, пов'язаних з вторгнення військ РФ, на підприємствах варто створювати цілісну сучасну систему управління фінансовим потенціалом, що сприятиме забезпеченню їх незалежності та високої платоспроможності. Проте в такій удосконаленій системі варто враховувати всі деталі та нюанси, розуміти як класифікується власний капітал, як на нього можна впливати та ефективно застосовувати.

Найбільш адаптоване групування власних джерел фінансування має враховувати як фінансово-економічну так і обліково-звітну їх природи. Відштовхуючись від такого критерію було створено систематизовано варіант класифікації власного капіталу підприємств (рис. А6).

Така структурована інформація повинна максимально задовольняти потреби фінансового менеджменту та давати змогу виважено приймати рішення, які коригуватимуть нестабільну ситуацію для вітчизняних підприємств.

Спроба схематично зобразити послідовність управління власним капіталом на вітчизняному підприємстві базується на стадіях його руху: створення, розпорядження, споживання (рис. А7).

Отож, система фінансового управління власним капіталом для підприємств в сучасних умовах функціонування сприяти не тільки оптимізації складу пасивів, але і раціонально управляти процесом формування та розподілу власних джерел фінансування, отриманого прибутку тощо. Саме за таких обставин вітчизняні підприємства можуть відновитися, повернути свої втрачені позиції, включаючи на міжнародних ринках. Велику роль в даному напрямку відіграє фінансовий менеджмент та аналіз, бухгалтерський облік та звітність, які створюють «фундамент» для прийняття оптимальних управлінських рішень.

1.2. Методичні підходи щодо фінансового аналізу власного капіталу підприємства

В умовах економічної нестабільності, підвищеного рівня ризиків і невизначеності, структура джерел фінансування комерційного підприємства стає ключовим чинником, що визначає її фінансову спроможність. Використання власного капіталу як основного джерела фінансування часто стикається з обмеженнями, зумовленими дивідендною політикою та

механізмами розподілу чистого прибутку. Поглиблений аналіз складу власного капіталу й інших джерел фінансування відкриває можливості для виявлення прихованих резервів, спрямованих на підвищення фінансової стійкості господарюючого суб'єкта. Це дозволяє сформулювати ефективну фінансову стратегію, визначити ключові напрями економічної політики в управлінні капіталом та здійснити коригування управлінських рішень щодо оптимізації співвідношення власного та позикового капіталу, що в свою чергу дає змогу зменшити рівень фінансових ризиків.

Аналіз для сучасних господарюючих суб'єктів, зі слів Р.О. Костирка – не просто математичний алгоритм розрахунку аналітичних показників, а допоміжний інструмент для якісного і «вчасного» управління [15, с. 456]. Із таким твердженням важко не погодитись, адже прийняти рішення без ґрунтовної інформаційної характеристики існуючої ситуації неможливо, або ж в іншому випадку керівні розпорядження можуть привести до фінансового занепаду і банкрутства. Саме це спостерігається сьогодні в Україні в умовах війни та потребує знаходження «виходу» з кризового становища багатьом суб'єктам господарювання.

Власний капітал в системі аналітичних оцінок є багатогранною категорією, тому під час його вивчення розглядаються не просто склад, динаміка його величини і компонентів, але детально обстежується фінансова стійкість через призму існуючих методик і показників.

Науковці, які спеціалізуються на аспектах фінансового аналізу, приділили багато уваги опрацюванню теоретичних засад та практичних алгоритмів під час вивчення джерел утворення майна сучасного конкурентоспроможного господарюючого суб'єкту. Слід особливу подяку висловити: А. В. Боднарчуку, Н. Л. Жуку, Т. Д. Косовій, Р. О. Костирку, Л. М. Малярець, Є. В. Мниху, В. І. Пазинич та ін. Проте наука не стоїть на місці, що обумовлено стрімкими динамічними змінами в бізнес середовищі, відповідно і стандартної шаблонної методики розробити на довгострокову перспективу – завдання майже не виконуване. Саме тому слід постійно

оновлювати не тільки аналітичні показники, але і уточняти формули їх обчислення.

Для досягнення об'єктивних результатів, аналіз варто починати із побудови оптимальної організаційно-інформаційної моделі, яка б чітко описувала і розкривала всі найважливіші блоки.

Відправною точкою в такій формалізації аналітичних процедур є усвідомлення мети аналізу власного капіталу. Тут варто погодитись із видатним українським вченим Є.В. Мнихом, який зазначає, що аналіз власного капіталу має проводитися задля розуміння рівня фінансової самостійності підприємства, що дає відповіді на одвічні питання: «чи зможе воно функціонувати безперебійно, вчасно розраховуватися з кредиторами, ухилятися від збиткової діяльності та грамотно розпоряджатися прибутками?» [28, с. 120].

Така глобальна мета для її досягнення має деталізуватися на окремі завдання. Серед величезного різноманіття завдань, запропонованих дослідченими і молодими вченими, варто зупинитися на твердженні науковця-практика – Р.О. Костирка. Він коротко, але чітко і змістовно виділяє найголовніші: а) вивчити склад власного капіталу у вигляді як статичних показників, так і в динаміці; б) відстежити зв'язок між структурою і розміром власного капіталу та фінансовою стійкістю та платоспроможністю підприємства; в) виявити наявність обмежень (правових, фінансових, договірних) щодо розподілу і споживання прибутку; г) визначити рівень пріоритетності прав власників на випадок банкрутства і ліквідації підприємства [15, с. 414].

Для багатьох фахівців фінансового аналізу оцінка власного капіталу є рівнозначною вивченню фінансової стійкості. З цим можна сперечатись і не погоджуватися, але, на нашу думку, це є логічним продовженням до аналітичних розрахунків структурних зрушень та динамічних коливань величини власних джерел фінансування майна.

Достатньо лише звернутися до фундаментальної праці провідного

фінансового консультанта Р.О. Костирка [15, с.412-416], де відсутні окремі питання аналізу власного капіталу. Якщо мова йде про вивчення всього капіталу, включаючи власний і залучений, то така інформація розкрита у розділі про аналіз Балансу, а ось забезпеченість і використання власних фінансових ресурсів та потенціалу – як параметри платоспроможності, фінансової стійкості, ліквідності.

Схожі припущення висловлює Н.Л. Жук, зауважуючи, що фінансова стійкість слугує передумовою живучості та базою стабільності підприємства, тобто це такий стан фінансів, який гарантує його постійну платоспроможність [11, с. 81].

Практичну значимість такого аналітичного спрямування підтримує і А.В. Боднарчук. Він вказує, що стійке фінансове становище досягається при достатньому розмірі власного капіталу, хорошій «якості» активів, достатньому рівні рентабельності, ліквідності, стабільних доходах і широких можливостях залучення позикових коштів [2, с. 81].

Цікавою є думка Л.М. Маляреця, який зазначає, що для забезпечення фінансової стійкості підприємство повинно мати гнучку структур капіталу, вміти організувати його рух таким чином, щоб забезпечувати постійне перевищення доходів над витратами з метою збереження платоспроможності і створення умов для відтворення [22, с. 54].

Відштовхуючись від такого пояснення, у кваліфікаційній роботі аналітичні оцінки будуть спрямовані на ознайомлення із такими параметрами фінансового потенціалу ТДВ "Чернівецький хімзавод".

Тісноту зв'язків між аналітичними напрямками вивчення власного капіталу та їх місце у фінансовому менеджменті показує рис. Б1.

Така модель показує не тільки ув'язку аналітичних процедур, але і може бути підставою для визначення послідовності розрахунків (рис. Б2), які гарантують точні і ґрунтовні результати аналізу власного капіталу. Одночасна це формує ще один блок організаційно-інформаційної моделі.

Вихідна інформаційна база є запорукою правильних обчислень. Щоб

застосувати оціночні методики, обчислити фінансові моделі та формули варто передбачити ще один блок – інформаційні потоки. Для обраного підприємства опис джерел інформації для аналізу наведений в табл. Б1, Складністю формування інформаційної бази для аналізу власного капіталу є тривала періодичність, з якою складається звітність. Тому оперативність в даного аналітичного напрямку є неможливою, через те, що отримати дані можна лише з річним лагом.

Значимий блок організаційно-інформаційної моделі аналіз стосується розкриття сутності інструментарію – методів, що будуть покладені в основу розрахунків конкретних показників та моделей. Серед існуючих і найбільш популярних прийомів можна виділити наступні (рис. Б3).

Наступний блок – частина, що описує показники в межах кожного напрямку. Єдності щодо даного методичного питання серед науковців немає. Кожен не тільки по-різному їх називає, встановлює оптимальні значення, але іноді і вносить корективи в формулу обчислення. Узагальнюючи погляди, критично оцінюючи доцільність кожного існуючого варіанту обчислень, було систематизовано перелік найголовніших та найпопулярніших аналітичних показників (коефіцієнтів), що дозволять всесторонньо вивчити фінансовий потенціал промислово-виробничих підприємств, зокрема ТДВ "Чернівецький хімзавод". Опис такого списку із алгоритмами розрахунку наведений в табл. Б2.

Результати проведених оцінок представляються у таблицях та графіках, формат яких залежить від інформаційних запитів споживачів аналізу. І в організаційно-інформаційній моделі це має бути обов'язково зазначено.

В цілому такий аналітичний напрямок в системі оцінки фінансового потенціалу є чи не най вирішальний, оскільки правильне його виконання дозволяє встановити ймовірність функціонувати підприємству і надалі, протистояти конкуренції та досягати встановлених цілей.

Висновки до розділу 1

1. Власний капітал – це центральна категорія фінансового потенціалу будь-якого сучасного господарюючого суб'єкту. Однак сьогодні існує багато тлумачень його сутності як в нормативній так і спеціальній літературі, окреслюючи різні його параметри та властивості.
2. Процес формування власного капіталу підприємства повинен ґрунтуватися на чітко визначених принципах, що враховують стратегічні орієнтири розвитку господарюючого суб'єкта та механізми розширеного відтворення капіталу тощо.
3. Формування компонентів власного капіталу підприємств в Україні має специфічні характеристики, зумовлені різноманітними організаційно-правовими формами господарювання та формами власності суб'єктів підприємницької діяльності відповідно до діючої нормативно-правової бази. Ці особливості необхідно враховувати не лише на етапі заснування підприємств, а й з метою забезпечення їх стійкого економічного зростання в довгостроковій перспективі.
4. Аналіз власних фінансових ресурсів дає повну характеристику підприємства з позиції його залежності від зовнішнього фінансування, здатності протистояти кризовим умовам, забезпечувати мінімальний розмір запасів для нормального господарювання. Перелік існуючих показників і коефіцієнтів орієнтований на різних користувачів та різні інформаційні потоки.
5. Важливість аналізу власного капіталу в контексті інтегрованої системи показників фінансової стійкості є беззаперечною. Отримані результати забезпечують підприємство об'єктивною інформацією про фактичний стан його фінансових ресурсів, що дає можливість своєчасно ідентифікувати диспропорції у структурі фінансування та оптимізувати формування і рух ресурсних потоків.

РОЗДІЛ 2

АНАЛІЗ ФОРМУВАННЯ ТА ВИКОРИСТАННЯ ВЛАСНОГО КАПІТАЛУ ПІДПРИЄМСТВА

2.1. Аналіз фінансових результатів та ефективності діяльності підприємства

Оскільки кінцевий позитивний фінансовий результат діяльності підприємства (чистий прибуток) є одним з джерел поповнення власного капіталу (зареєстрований, резервний капітал, нерозподілений прибуток) суб'єкта господарювання, то а першому етапі оцінки власного капіталу проведемо аналіз формування чистого прибутку ТДВ "Чернівецький хімзавод" (табл. В1-В6).

Динаміка фінансових результатів ТДВ «Чернівецький хімзавод» за 2022–2024 роки демонструє суттєві коливання показників фінансово-господарської діяльності, що зумовлені змінами операційної ефективності, структурою витрат та трансформацією джерел доходності підприємства.

У 2022–2024 рр. спостерігається поступове нарощення чистого доходу від реалізації: приріст становить +2,2 % у 2023 р. та +12,6 % у 2024 р., а загалом за період +15,1 %. Це свідчить про стійке відновлення обсягів продажів, імовірно, за рахунок розширення ринків збуту, перегляду цінової політики або диверсифікації асортименту продукції.

Загальний обсяг доходів у 2023 р. скоротився на 10,1 %, однак у 2024 р. зріс на 14,3 %. Структурний аналіз показує, що найбільш волатильним компонентом доходів є інші операційні доходи, які зазнали різкого падіння у 2023 р. (– 63,6 %), але у 2024 р. зросли на 35,9 %. Ключовими драйверами коливань виступали:

- суттєве зменшення операційних курсових різниць у 2023 р. (– 84 %),
- нарощення доходів від оренди активів та інших операційних надходжень у 2024 р.

Така динаміка свідчить про залежність підприємства від позареалізаційних операцій, що є фактором ризику та потребує стратегічної стабілізації джерел доходності.

По собівартості реалізованої продукції виявлено значні коливання: +27 % у 2023 р. та -1,9 % у 2024 р. Перший стрибок вказує на зростання ресурсомісткості виробництва, підвищення вартості сировини або тарифів на енергоресурси. Зниження витрат у 2024 р. може бути пов'язане з оптимізацією технологічних процесів або коригуванням виробничих програм.

Операційні витрати загалом стабільно зростали на 13,2 % у 2023 р. та на 4,9 % у 2024 р., головним чином через:

- збільшення адміністративних витрат (на 29,8 % за два роки),
- стрімке зростання витрат на збут (+56,7 % за період),
- волатильність інших операційних витрат.

Особливо помітним є зростання витрат на операційну оренду активів (+110,8 % у 2024 р. порівняно з 2022 р.), що може бути наслідком перегляду умов договорів або розширення виробничої інфраструктури.

Валовий прибуток у 2023 р. різко скоротився на 37,9 %, що призвело до погіршення маржинальності основної діяльності. Проте у 2024 р. підприємству вдалося повернутися до рівня попередніх періодів, забезпечивши приріст валового прибутку на 60,6 %.

Фінансовий результат від операційної діяльності виявився найбільш уразливим показником: у 2023 р. він впав на 97,7 %, а у 2024 р. продемонстрував вражаюче зростання на 1808,5 %. Така амплітуда вказує на: недостатню стійкість операційної моделі, значну чутливість до зовнішніх факторів (сировинних і валютних коливань), нерівномірність формування інших операційних доходів і витрат.

Фінансовий результат до оподаткування скоротився у 2023 р. на 98,1 %, проте у 2024 р. зріс більш ніж у 20 разів порівняно з 2023 р. Така динаміка відображає ефект низької бази, а також відновлення операційної

ефективності.

Податок на прибуток у 2023 р. зменшився на 96 %, але у 2024 р. зріс у понад 10 разів. Це логічно корелює з динамікою прибутковості.

Чистий прибуток підприємства зазнав істотного падіння у 2023 р. (– 98,6 %), але в 2024 р. збільшився до 6342 тис. грн. (приріст +2849,8 %).

Сукупно за два роки чистий фінансовий результат зменшився на 57,6 %. Це свідчить про часткове відновлення фінансової стійкості, але загальна прибутковість підприємства залишається нижчою за рівень 2022 року.

У 2022–2024 роках діяльність ТДВ «Чернівецький хімзавод» характеризувалася високою волатильністю фінансових результатів, причому окремі ключові показники демонстрували різноспрямовані тенденції.

Підприємству вдалося наростити чистий дохід та відновити валову рентабельність у 2024 р., однак стабільність операційного прибутку залишається під загрозою через непропорційне зростання адміністративних і збутових витрат та залежність від позареалізаційних операцій.

Загалом фінансові результати свідчать, що підприємство:

- поступово зміцнює позиції на ринку завдяки зростанню доходів;
- потребує глибшої оптимізації структури витрат;
- має підвищити стійкість операційної моделі;
- демонструє відновлення прибутковості у 2024 р., але не досягає рівня ефективності базового 2022 року.

Таким чином, стратегічні пріоритети мають бути спрямовані на модернізацію виробництва, зниження ресурсоемності, мінімізацію валютних ризиків, а також формування стабільних, прогнозованих джерел операційних доходів.

Аналіз структури доходів (табл. В2) ТДВ «Чернівецький хімзавод» за 2022-2024 роки засвідчує поступову трансформацію джерел формування сукупного доходу, а також суттєві структурні зрушення між основними видами надходжень. Ці зміни відображають як внутрішні управлінські рішення підприємства, так і вплив макроекономічних та ринкових факторів.

1. Домінування чистого доходу від реалізації та його структурна еволюція.

У структурі доходів підприємства ключове місце займає чистий дохід від реалізації продукції, який у 2022 р. формував 81,34 % загального обсягу доходів, а в 2023 р. його питома вага стрімко зросла до 92,48 %. Такий стрибок (+11,14 в.п.) свідчить про:

- підвищення значущості основної діяльності,
- зростання концентрації виручки саме на виробничих операціях,
- зменшення залежності від непрофільних джерел.

У 2024 р. відбулося незначне зниження питомої ваги чистого доходу (– 1,42 в.п.), що пояснюється поживавленням інших операційних доходів, а не спадом реалізації, оскільки фактичний обсяг виручки зріс на понад 9,7 % у порівнянні з 2022 р.

2. Динаміка та структурна роль операційних доходів.

Загальний обсяг операційних доходів стабільно формує майже весь сукупний дохід підприємства (99,92–100 %), що підтверджує орієнтацію господарської моделі на операційну діяльність.

Показово, що в 2023 та 2024 роках операційні доходи становлять 100 %, що означає повну інтеграцію всіх ключових джерел надходжень у загальний операційний цикл. Це свідчить про інституційну зрілість підприємства та мінімізацію неопераційних потоків.

3. Волатильність інших операційних доходів та їхня питома вага.

Інші операційні доходи зазнали найбільш різких змін: їх обсяг скоротився з 16 288 тис. грн. у 2022 р. до 5926 тис. грн. у 2023 р. (зменшення питомої ваги на 11,07 в.п.). Це свідчить про:

- зниження частки позареалізаційних операцій;
- згортання доходів від курсових різниць, реалізації інших оборотних активів та разових операцій;
- можливе посилення контролю за ризиковими статтями доходів.

У 2024 р. спостерігається часткове відновлення цієї статті (+1,42 в.п.),

що може бути пов'язано з активізацією орендних надходжень чи іншими нефундаментальними операціями. Водночас рівень 2022 року так і не був досягнутий (загальне зниження –9,65 в.п.).

Це підтверджує десинхронізацію доходів від неосновної діяльності, що є типовим для підприємств зі значною валютною або ресурсною залежністю.

4. Мінімальна роль інших доходів та їх структурне згортання.

Питома вага інших доходів (0,08 % у 2022 р.) була незначною і повністю нівелювалася у 2023–2024 роках, що свідчить про:

- відсутність істотних позаопераційних чи одноразових надходжень;
- концентрацію підприємства на виробничому та операційному циклі;
- структурну оптимізацію фінансових потоків.

Зменшення питомої ваги на –0,08 в.п. підтверджує тенденцію до прозорості та стабільної моделі доходів.

Сукупні доходи підприємства залишалися структурно стабільними – 100 % у кожному році. Однак у межах цієї стабільності спостерігається суттєва внутрішня перебудова компонентів доходності, що має стратегічне значення. Ключові закономірності:

- підприємство демонструє поступове посилення ролі основної діяльності, що є позитивним сигналом для інвесторів та кредиторів;
- структура доходів стає більш передбачуваною та менш залежною від разових і нестійких джерел;
- у 2024 році відбулося часткове розширення інших операційних доходів, але їх частка залишається значно нижчою рівня 2022 року;
- формування доходів відбувається майже виключно в межах операційної діяльності, що свідчить про ефективну бізнес-модель та контрольованість фінансових потоків.

Отже, динаміка доходів ТДВ «Чернівецький хімзавод» у 2022–2024 роках характеризується структурним укрупненням основної діяльності та зменшенням ролі нестандартних операційних джерел. Підприємство демонструє тенденцію до стабілізації та підвищення якості доходної бази, що

є ознакою зміцнення його конкурентоспроможності та фінансової стійкості.

Водночас помірні коливання в інших операційних доходах потребують подальшого моніторингу, щоб мінімізувати залежність від зовнішніх нестабільних факторів.

Дані табл. В3 свідчать, що у 2022–2024 рр. структура витрат підприємства зазнала суттєвих трансформацій, зумовлених як змінами обсягів виробництва, так і зовнішніми економічними умовами. У 2023 р. частка собівартості реалізованої продукції зросла до 71,35 % (приріст питомої ваги +7,81 п. порівняно з 2022 р.), що відображає підвищення затратності виробництва – зокрема через інфляцію, логістичні труднощі та подорожчання сировини.

У 2024 р. частка собівартості знизилась до 66,73 % (–4,62 в.п.), що може свідчити про оптимізацію витрат, стабілізацію постачання або підвищення ефективності виробничих процесів.

У 2023 р. спостерігається різке зниження питомої ваги інших операційних витрат з 13,96 % до 4,64 % (–9,31 в.п.), що може бути наслідком скорочення невиробничих платежів або одноразових витрат у 2022 р. У 2024 р. частка зростає до 7,50 % (+2,86 в.п.), що свідчить про повернення частини цих витрат або збільшення витрат на підтримку діяльності.

Адміністративні витрати упродовж 2022–2024 рр. мають тенденцію до зростання як у абсолютному вимірі, так і у питомій вазі. Зростання адміністративних витрат може бути пов'язане з підвищенням витрат на персонал, управління чи сервісне забезпечення в умовах воєнного стану.

Частка витрат на збут зростає з 5,35 % (2022) до 7,07 % (2024). Приріст питомої ваги становить: +0,28 п. у 2023 р. та +1,44 п. у 2024 р. Така динаміка свідчить про активізацію збутової діяльності, розширення каналів продажу або зростання витрат на логістику.

Фінансові витрати залишаються незначними і стабільними (0,08–0,09 %), що свідчить про низьке боргове навантаження підприємства.

Інші витрати майже повністю зникають у 2024 р., що вказує на

зменшення одноразових або непрофільних витрат.

Отже можна підбити підсумки:

1. Структура витрат підприємства зазнала змін під впливом економічної нестабільності та умов воєнного часу.
2. Найбільші коливання спостерігаються в частці собівартості та інших операційних витрат.
3. Адміністративні та збутові витрати зростають, що може свідчити про розширення управлінських і збутових функцій.
4. Фінансове навантаження залишається мінімальним, що є позитивною характеристикою для стійкості підприємства.

Дані табл. В4 свідчать, що у 2022–2024 рр. структура інших операційних доходів підприємства зазнала значних змін, що пов'язано як із коливаннями валютного ринку, так і з активізацією діяльності, пов'язаної з наданням послуг та отриманням інших поточних надходжень.

Розглянемо детальніше інші операційні доходи в розрізі складових компонентів.

1. Операційна оренда активів.

Упродовж аналізованого періоду цей вид доходів демонструє стійке зростання:

- 2022 р. – 1765 тис. грн. (10,84 %);
- 2023 р. – 1888 тис. грн. (31,86 %);
- 2024 р. – 2824 тис. грн. (35,08 %).

Абсолютний приріст за 2024 р. порівняно з 2022 р. становить +1059 тис. грн., а питома вага зросла на 24,24 в.п.

Це свідчить про розширення операцій з оренди або зростання ставок орендної плати, що забезпечило підприємству стабільне джерело доходів у період економічної нестабільності.

2. Операційні курсові різниці.

У 2022 р. вони формували основну частину інших операційних доходів - 13 140 тис. грн. (80,67 %), що є результатом значних валютних коливань на

початку повномасштабного вторгнення. У 2023 р. цей показник суттєво зменшився до 2 103 тис. грн. (35,49 %), абсолютний приріст становить – 11037 тис. грн. (–84 %). У 2024 р. показник дещо зростає – до 2990 тис. грн., що пояснюється новим витком коливань курсу гривні.

Попри невелике зростання у 2024 р., загалом за два роки курсові доходи зменшились на 77,2 %, що свідчить про зниження залежності підприємства від валютних коливань та повернення структури інших доходів до більш стабільної моделі.

3. Реалізація інших оборотних активів.

Дана стаття демонструє поступове скорочення:

- 2022 р. – 564 тис. грн. (3,46 %);
- 2023 р. – 381 тис. грн. (6,43 %);
- 2024 р. – лише 15 тис. грн. (0,19 %).

У 2024 р. обсяг таких доходів майже зник (–97,3 % порівняно з 2022 р.). Це свідчить про відсутність потреби в продажі запасів або іншого оборотного майна, що може бути позитивним сигналом (стабілізація виробничого циклу).

4. Інші операційні доходи (штрафи, пені, компенсації тощо).

Ця стаття демонструє суттєве зростання з 819 тис. грн. у 2022 р. до 2222 тис. грн. у 2024 р. Зростання у 2024 р. порівняно з 2022 р. становить +171,3 %, а приріст питомої ваги +22,57 в.п. Це свідчить про збільшення обсягу супутніх операцій, що можуть бути пов'язані з компенсаційними надходженнями, відшкодуваннями, доходами від вторинних операцій.

5. Інші операційні доходи (всього)

Загальний обсяг інших операційних доходів зменшився:

- 2022 р. – 16288 тис. грн.,
- 2023 р. – 5926 тис. грн. (–63,6 %),
- 2024 р. – 8051 тис. грн. (+35,9 %).

Попри зростання у 2024 р., загальний рівень все ще на 50,6 % нижчий, ніж у 2022 р. Зміни пояснюються різким спадом курсових доходів, які у

2022 р. мали аномально високі значення.

Таким чином можна підсвітили наступні важливі моменти:

1. Структура інших операційних доходів підприємства поступово нормалізується після коливань 2022 р., які були зумовлені воєнними шоками та дестабілізацією валютного ринку.
2. Зростає роль більш стабільних джерел доходів – оренди активів та інших операційних надходжень, що позитивно впливає на загальну фінансову стійкість.
3. Залежність від курсових різниць скоротилась, що зменшує ризики підприємства.
4. Продаж оборотних активів майже зведено до нуля, що є ознакою стабілізації запасів та операційного циклу.

Дані табл. В5 демонструють істотні коливання інших операційних витрат підприємства протягом 2022–2024 рр. Зміни зумовлені як нестабільною макроекономічною ситуацією, так і адаптацією підприємства до ринкових умов, зокрема впливом валютного фактору та переглядом підходів до використання активів.

1. Операційна оренда активів.

У 2022 р. витрати за цією статтею становили 977 тис. грн. (10,09 %), у 2023 р. – 933 тис. грн. (25,60 %), а у 2024 р. — 2 060 тис. грн. (33,38 %).

Попри незначне зниження у 2023 р. (–4,5 %), у 2024 р. відбулося суттєве збільшення +120,8 % порівняно з 2023 р. та +110,8 % порівняно з 2022 р.

Зростання питомої ваги (на 23,29 в.п. у 2024 р. проти 2022 р.) свідчить про підвищення витрат на оренду, що може бути пов'язано з:

- переглядом умов орендних договорів;
- збільшенням обсягів використання орендованих активів;
- зростанням ринкових цін на оренду виробничих площ і обладнання.

2. Операційні курсові різниці.

Це одна з найбільш волатильних статей витрат. У 2022 р. курсові

втррати становили 6 236 тис. грн. (64,40 %), у 2023 р. – знизилися до 1 778 тис. грн. (48,79 %), а у 2024 р. – стабілізувалися на рівні 2 328 тис. грн. (37,72 %).

Абсолютний приріст за два роки склав – 3908 тис. грн. (– 62,7 %), а питома вага зменшилась на –26,68 в.п.. Це свідчить про поступову нормалізацію валютного ринку та зменшення залежності підприємства від імпорнтних закупівель або валютних зобов'язань.

3. Реалізація інших оборотних активів.

Ця стаття з року в рік скорочується. Загальне зниження становить – 90,6 %, а частка у структурі витрат скоротилася на 1,22 в.п. Це свідчить про зменшення необхідності списання або продажу оборотних активів, що є ознакою налагодженого виробничого циклу та кращого управління запасами.

4. Штрафи, пені, неустойки.

Ця стаття демонструє нестабільність: від незначних витрат у 2022 р. (4 тис. грн.) до стрибка у 2023 р. (45 тис. грн.) та зниження до 3 тис. грн. у 2024 р. Відносний приріст у 2023 р. становив +1025 %, однак уже у 2024 р. витрати зменшилися на 93,3 %. Коливання можуть бути пов'язані з:

- несвоєчасністю виконання окремих контрактних зобов'язань;
- разовими штрафними санкціями;
- підвищенням контролю за договірною дисципліною у 2024 р.

5. Інші операційні витрати.

У 2022 р. ця стаття становила 2328 тис. грн., у 2023 р. – зменшилась до 821 тис. грн., але у 2024 р. знову зросла до 1 767 тис. грн. Абсолютні зміни показують:

- зниження на 1 507 тис. грн у 2023 р. (–64,7 %);
- зростання на 946 тис. грн у 2024 р. (+115,2 %).

Питома вага у 2024 р. зросла на +4,59 в.п. порівняно з 2022 р. Динаміка свідчить про наявність елементів нерегулярних витрат, ймовірно пов'язаних із витратами на непрофільну діяльність, компенсаціями та непередбачуваними виробничими потребами.

6. Інші операційні витрати (всього).

У 2023 р. витрати різко скоротилися на 62,4 %, однак у 2024 р. зросли на +69,3 %, але так і не досягли рівня 2022 р. (залишаючись нижчими на 36,3 %). Такі коливання пояснюються, насамперед, різкими змінами курсових різниць та нестабільністю витрат на оренду в роках активних економічних потрясінь.

Підсумовуючи розраховані показники, варто відмітити наступні факти в діяльності підприємства:

1. Структура інших операційних витрат у 2022–2024 рр. характеризується значною волатильністю, що є типовою для підприємств, які працюють в умовах військової економіки та нестабільного валютного ринку.
2. Найбільш значущими статтями є курсові різниці та операційна оренда активів, які разом формують основну частину витрат.
3. Спостерігається позитивна тенденція до зниження курсових витрат, що зменшує фінансові ризики підприємства.
4. Витрати на оренду у 2024 р. різко зросли, що може свідчити про розширення виробничої діяльності, підвищення цін на ринку або залучення додаткових активів.
5. Скорочення витрат, пов'язаних із реалізацією оборотних активів, є позитивним сигналом, оскільки відображає стабільні запаси й відсутність потреби в реалізації майна для покриття дефіциту коштів.
6. Загальна динаміка інших операційних витрат у 2024 р. свідчить про часткове відновлення виробничої активності, хоча рівень витрат ще не повернувся до показників 2022 р.

Дані табл. В6 відображають зміни у структурі й обсягах операційних витрат підприємства впродовж трирічного періоду. Аналіз демонструє, які елементи витрат мали найбільший вплив на формування собівартості та як змінювалася ресурсна база підприємства в умовах нестабільного зовнішнього середовища.

Матеріальні витрати є домінуючим елементом операційних витрат. Їх частка у структурі залишалася найбільшою у всі три роки, проте

демонструвала значні коливання з 40 382 тис. грн. (58,20 %) у 2022 році до 45 248 тис. грн. (60,42 %) в 2024 р.

У 2023 р. підприємство відчуло відчутне зростання матеріальних витрат (на 12 026 тис. грн., або +29,8 %), що може бути наслідком:

- подорожчання сировини;
- збільшення обсягів виробництва;
- росту логістичних витрат.

У 2024 р. витрати зменшилися на 7 160 тис. грн. (–13,7 %), що може свідчити про:

- оптимізацію закупівель;
- перехід на дешевшу сировину;
- зменшення виробничої програми.

Питома вага у 2024 р. знизилася на 4,98 в.п. порівняно з 2023 р., але залишилася вищою за рівень 2022 р.

Фонд оплати праці має другу за значенням частку у структурі витрат.

- 2022 р. – 18 766 тис. грн. (27,04 %)
- 2023 р. – 17 191 тис. грн. (21,45 %)
- 2024 р. – 18 714 тис. грн. (24,99 %)

Динаміка показує зменшення витрат на оплату праці у 2023 р. (–8,4 %), що може бути наслідком:

- оптимізації чисельності персоналу;
- зміни системи преміювання;
- економії фонду заробітної плати.

Однак у 2024 р. витрати знову зросли (+8,9 %), що може свідчити про індексацію зарплат, повернення частини персоналу або збільшення виробничих обсягів. Загалом за два роки зміна становила лише –0,3 %, тобто рівень оплати праці залишився майже стабільним.

Відрахування на соціальні заходи традиційно корелюють із фондом оплати праці. Зниження у 2023 р. (–9,4 %) повторює динаміку заробітної плати, а збільшення у 2024 р. (+7,8 %) пояснюється загальним ростом фонду

оплати праці. Питома вага за два роки знизилася на 0,57 в.п., що свідчить про відносне зменшення цього елемента в структурі витрат.

Амортизаційні відрахування залишалися найменшою статтею витрат, але демонстрували помірну динаміку:

- 2022 р. – 1 678 тис. грн. (2,42 %);
- 2023 р. – 1 574 тис. грн. (1,96 %);
- 2024 р. – 1 922 тис. грн. (2,57 %).

У 2023 р. відбулося незначне скорочення (–6,2 %), що може бути пов'язано з повним списанням частини основних засобів або їх тимчасовим простоем. У 2024 р. витрати зросли на 22,1 %, що може сигналізувати:

- про введення в експлуатацію нового обладнання;
- модернізацію виробничих потужностей;
- збільшення інвестиційної активності.

Інші операційні витрати мають відносно стабільну частку (від 6,36 % в 2022 році до 6,61 % в 2024 р.). У 2023 р. відбулося зростання на 17,9 %, а у 2024 р. – спад на 4,9 %. Однак загалом за два роки витрати збільшилися на 12,1 %.

Питома вага елемента у структурі витрат зберегла відносну стабільність (відхилення в межах $\pm 0,25$ в.п.).

У 2023 р. спостерігається суттєве зростання операційних витрати (на 10746 тис. грн. або +15,5 %), що свідчить про збільшення ресурсних витрат підприємства. У 2024 р. витрати зменшились на 6,6 %, що може відображати заходи з оптимізації витрат або зменшення виробничої активності. Загалом за два роки загальний обсяг витрат зріс на 7,9 %, що є відносно помірним темпом у сучасних економічних умовах.

Підсумкові моменти, щодо розрахованих метрик:

1. Матеріальні витрати стабільно займають основну частку операційних витрат, коливаючись у межах 58–65 %. Вони залишаються ключовим фактором формування собівартості.
2. Витрати на оплату праці та соціальні внески демонструють кореляцію, але

- помірні коливання свідчать про стабільну кадрову політику підприємства.
3. Амортизаційні витрати збільшилися у 2024 р., що може вказувати на оновлення матеріально-технічної бази.
 4. Інші операційні витрати зберігають відносну сталість, не чинячи значного впливу на загальну динаміку операційних витрат.
 5. 2023 р. став піковим за рівнем витрат, однак у 2024 р. підприємству вдалося здійснити певну оптимізацію та зменшити витрати майже на 5,3 млн грн.
 6. Загалом структура витрат залишається прогнозованою та збалансованою, що свідчить про ефективну систему контролю витрат та раціональне управління ресурсами.

Надалі розглянемо показники рентабельності в розрізі різних аналітичних підходів (табл. В7).

1. Ресурсний підхід

Рентабельність активів, оборотних активів і власного капіталу у 2023 р. впала практично до нуля (0,3–0,7%), що відображає кризу операційної ефективності та вплив збиткових або малоприбуткових операцій. У 2024 р. показники значно покращилися:

- рентабельність активів за чистим прибутком: з 0,3% до 8,8%;
- рентабельність власного капіталу за чистим прибутком: з 0,3% до 10%.

Проте ці значення все ще у 2,5–3 рази нижчі, ніж у 2022 р.

2. Витратний підхід.

Показники рентабельності реалізованої продукції за валовим та операційним прибутком у 2023 р. значно знизились, що вказує на:

- зростання витрат,
- зменшення маржі,
- можливе здорожчання матеріальних ресурсів.

У 2024 р. спостерігається відновлення маржинальності: рентабельність за валовим прибутком зросла з 30,2% до 49,4%, але залишилася нижче рівня 2022 р. (61,7%).

Рентабельність операційної діяльності також зросла до 9,6%, але значно поступається показнику 2022 р. (26,4%).

3. Доходний підхід.

Динаміка аналогічна витратному підходу: падіння у 2023 р. та часткове відновлення у 2024 р., але повного повернення до рівнів 2022 р. не відбулося. Таким чином варто відзначити наступні моменти:

1. 2023 р. був кризовим для підприємства: різке падіння прибутків, мінімальні значення рентабельності, зростання витрат.
2. 2024 р. показав ознаки відновлення, однак рівень ефективності все ще не досягнув показників 2022 р.
3. Основним негативним фактором є нестабільність витрат, зокрема матеріальних та вплив курсових різниць.
4. Підприємство має позитивну динаміку відновлення рентабельності, проте для досягнення стійкості потрібні заходи з оптимізації витрат і підвищення операційної ефективності.
5. Незважаючи на зростання доходу у 2024 р., чистий прибуток залишається значно меншим, що свідчить про високе навантаження витратної частини.

Одним з аспектів фінансового аналізу діяльності підприємства виступає оцінка його ділової активності (табл. В8).

Дані табл. В8 показують, що протягом 2022-2023 рр. по ТДВ "Чернівецький хімзавод" відбувалося деяке зниження ділової активності, що підтверджується зниженням ресурсовіддачі, а також коефіцієнтів оборотності поточних активів, запасів та кредиторської заборгованості відповідно на 0.081, 0.106, 0.161 та 1.493 обороти або на 7.3, 7.8, 7.1 та 12.2 %. Але при цьому по підприємству спостерігається значне прискорення погашення поточної дебіторської заборгованості, а саме на 12.5 днів або на 31.6 %, що в поєднанні зі зростанням періодів обороту запасів та погашення кредиторської заборгованості все ж таки призвело до скорочення періодів операційного та фінансового циклів відповідно на 0.4 та 4.4 днів або на 0.2 та 2.6 %.

Якщо порівнювати ділову активність ТДВ "Чернівецький хімзавод" протягом 2023-2024 рр., то тут спостерігається неоднозначні зміни, з однієї сторони відбулося зростання ресурсовіддачі та прискорення оборотності поточних активів, а з іншого уповільнилася оборотність запасів, поточної дебіторської й кредиторської заборгованостей. Слід також зазначити зростання періодів операційного та фінансового циклів у 2024. в порівнянні з 2023 р. відповідно на 10.9 та 9.7 днів або на 5.5 та 5.9 %.

В цілому ж зміни в діловій активності ТДВ "Чернівецький хімзавод" 2022-2024 рр. (табл. В8) обумовлені вторгненням військ північного «сусіда», що викликало негативні наслідки як в загальній фінансово-економічній системі України, так й в фінансово-господарську діяльність підприємств, включаючи їх повне та/або часткове руйнування, знаходженням під окупацією, а також втратою роками налагоджених зв'язків з вітчизняними та іноземними контрагентами.

2.2. Аналіз власного капіталу підприємства

Оскільки власний капітал є складовою частиною джерел формування майна, то насамперед проведемо більш загальний аналіз структури пасивів ТДВ "Чернівецький хімзавод" за 2022-2024 рр. (табл. 2.1).

Вертикальна оцінка пасивів ТДВ "Чернівецький хімзавод" показала, що частка власних фінансових ресурсів у загальному обсязі капіталу підприємства становить 92.79, 91.79, 86.48 та 90.05 % на кінець досліджуваних періодів (2021-2024 рр.).

Отже, фінансування діяльності ТДВ "Чернівецький хімзавод" протягом досліджуваних періодів відбувається переважно за рахунок власних фінансових ресурсів (власного капіталу, якщо оцінку здійснювати за даними публічної фінансової звітності, а саме бухгалтерського балансу).

Таблиця 2.1

**Структурний аналіз джерел формування майна ТДВ "Чернівецький
хімзавод" за 2022-2024 рр.**

№ з/п	Показники	На кінець року							
		2021		2022		2023		2024	
		Тис. грн.	Питома вага, %	Тис. грн.	Питома вага, %	Тис. грн.	Питома вага, %	Тис. грн.	Питома вага, %
1.	Власний капітал	53865	92,79	65733	91,79	61777	86,48	64774	90,05
1.1.	Зареєстрований капітал	1474	2,54	1474	2,06	1474	2,06	1474	2,05
1.2.	Резервний капітал	485	0,84	485	0,68	485	0,68	485	0,67
1.2.	Нерозподілений прибуток	51906	89,42	63774	89,05	59818	83,74	62815	87,33
2.	Всього зобов'язань	4184	7,21	5882	8,21	9657	13,52	7158	9,95
2.1.	Поточні зобов'язання	4184	7,21	5882	8,21	9657	13,52	7158	9,95
2.1.1.	Короткострокові кредити банків	-	-	1000	1,40	1200	1,68	-	-
2.1.2.	Поточна кредиторська заборгованість за	3086	5,32	4131	5,77	6311	8,83	4269	5,93
2.1.2.1	Товари, роботи, послуги	1336	2,30	961	1,34	2062	2,89	134	0,19
2.1.2.2	Розрахунками з бюджетом	579	1,00	436	0,61	433	0,61	788	1,10
2.1.2.2.1	З податку на прибуток	300	0,52	-	-	-	-	218	0,30
2.1.2.3.	Розрахунками зі страхування	182	0,31	216	0,30	208	0,29	233	0,32
2.1.2.4.	Розрахунками з оплати праці	931	1,60	859	1,20	751	1,05	1022	1,42
2.1.2.5.	За одержаними авансами	15	0,03	1659	2,32	2770	3,88	2000	2,78
2.1.2.6.	За розрахунками з учасниками	43	0,07	66	0,09	87	0,12	92	0,13
2.1.3.	Поточні забезпечення	837	1,44	360	0,50	346	0,48	484	0,67
2.1.4.	Інші поточні зобов'язання	261	0,45	325	0,45	1800	2,52	2105	2,93
3.	Всього пасивів	58049	100,00	71615	100,00	71434	100,00	71932	100,00

При цьому, частка резервного капіталу ТДВ "Чернівецький хімзавод", сформованого ще за часи коли його організаційно-правова форма господарювання визначалася як закрите акціонерне товариство, становить менше 1 % в загальному капіталі підприємства. Це обумовлене тим, що з моменту переходу ТДВ "Чернівецький хімзавод", виконуючи норми тоді нового Закону «Про акціонерні товариства», підприємство формує резервний капітал за своїм «розсудом».

Серед інших статей, які відображаються в складі першого розділу пасиву Балансу (звіту про фінансовий стан), найбільшу питому вагу займає стаття «Нерозподілений прибуток попередніх періодів» - 89.42, 89.05, 83.74 та 87.33 % відповідно на кінець досліджуваних періодів, а саме 2021-2024 рр. Даний факт обумовлений значними обсягами реінвестування чистого

прибутку (за зазначеною статтею), а також все меншим залученням позикового капіталу, зокрема короткострокових кредитів банків. Хоча на кінець 2022-2023 рр. по підприємству спостерігаються залишки короткострокових зобов'язань щодо кредитів банківських установ.

Надалі розглянемо більш детально склад, структуру та динаміку власного капіталу товариства за 2022-2024 рр. (табл. 2.2-2.3).

Таблиця 2.2

Горизонтальний аналіз власного капіталу ТДВ "Чернівецький хімзавод" за 2022-2024 рр.

№ з/п	Показники	На кінець року, тис. грн.				Абсолютний приріст, тис. грн.				Відносний приріст, %			
		2021	2022	2023	2024	2022	2023	2024	2024/2022	2022	2023	2024	2024/2022
1.	Зареєстрований капітал	1474	1474	1474	1474	-	-	-	-	-	-	-	-
2.	Резервний капітал	485	485	485	485	-	-	-	-	-	-	-	-
3.	Нерозподілений прибуток	51906	63774	59818	62815	11868	-3956	2997	10909	22,9	-6,2	5,0	21,0
4.	Власний капітал	53865	65733	61777	64774	11868	-3956	2997	10909	22,0	-6,0	4,9	20,3

Зміна у залишках та складі власного капіталу ТДВ "Чернівецький хімзавод" (табл. 2.2) протягом 2022-2024 рр. відбувалася під впливом приросту нерозподіленого прибутку. Зокрема у 2022-2024 рр. залишки власного капіталу, підкреслюємо сам за рахунок реінвестування та використання нерозподіленого прибутку попередніх періодів: зросли в 2022 та 2024 рр. відповідно на 11868 та 2997 тис. грн. або на 22 та 4.9 %, а протягом 2023 р. навпаки зменшилися на 3956 тис. грн. або на 6 %.

Таблиця 2.3

Вертикальний аналіз власного капіталу ТДВ "Чернівецький хімзавод" за 2022-2024 рр.

№ з/п	Показники	На кінець року								Приріст частки, %			
		2021		2022		2023		2024		2022	2023	2024	2024/2022
		Тис. грн.	Питома вага, %	Тис. грн.	Питома вага, %	Тис. грн.	Питома вага, %	Тис. грн.	Питома вага, %				
1.	Зареєстрований капітал	1474	2,74	1474	2,24	1474	2,39	1474	2,28	-0,49	0,14	-0,11	-0,46
2.	Резервний капітал	485	0,90	485	0,74	485	0,79	485	0,75	-0,16	0,05	-0,04	-0,15
3.	Нерозподілений прибуток	51906	96,36	63774	97,02	59818	96,83	62815	96,98	0,66	-0,19	0,15	0,61
4.	Власний капітал	53865	100,00	65733	100,00	61777	100,00	64774	100,00	X	X	X	X

Структурний аналіз власного капіталу (табл. 2.3) показав майже аналогічні результати вертикального аналізу джерел формування майна (табл. 2.1), а саме те, що найбільшу питому вагу в загальних залишках (обсягах) власних фінансових ресурсів займає саме нерозподілений прибуток – 96.36, 97.02, 96.83 та 96.98 % на кінець 2021-2024 рр. В цілому ж протягом 2022-2024 рр. по підприємству відсутні структурні зрушення в складі власного капіталу. Це свідчить про стабільний фінансовий стан та ефективну політику керівництва (учасників – колишніх акціонерів тощо) щодо споживання та капіталізації чистого прибутку.

Після проведення вертикального аналізу власного капіталу (табл. 2.3) безпосередньо перейдемо до оцінки капіталізації (реінвестування) та споживання чистого прибутку підприємства в розрізі 2022-2024 звітних років, використовуючи при цьому інформацію Звіту про власний капітал (табл. 2.4).

Дані табл. 2.4 показують, що в 2023 р. підприємства 100 % отриманого чистого прибутку спрямувало на виплату доходів власним. В 2022 та 2024 рр. частка капіталізації чистого прибутку становила 79.3 та 47.3 % відповідно. Значна частина капіталізації (реінвестування) чистого прибутку в 2022 р. пов'язане, насамперед, з повномасштабним вторгненням військ РФ на територію України, що вимагало від керівництва (зборів власників) значних обсягів реінвестування в системі підтримки фінансового стану, а також фінансового забезпечення виробництва лакофарбової продукції.

Таблиця 2.4

**Реінвестування та споживання чистого прибутку ТДВ «Чернівецький
хімзавод» за 2022-2024 рр.**

№ з/п	Показники	Роки			Абсолютний приріст			Темп приросту, %		
		2022	2023	2024	2023/ 2022	2024/ 2023	2024/ 2022	2023/ 2022	2024/ 2023	2024/ 2022
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
1.	Чистий прибуток, тис. грн.	14963	215	6342	-14748	6127	-8621	-98,6	2849,8	-57,6
2.	Реінвестований прибуток, тис. грн.	11868	-	2997	-11868	2997	-8871	-100,0	-	-74,7

Продовження табл. 2.4

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
2.1	Нерозподілений прибуток, тис. грн.	11868	-	2997	-11868	2997	-8871	-100,0	-	-74,7
3.	Спожитий прибуток, тис. грн.	3095	215	3345	-2880	3130	250	-93,1	1455,8	8,1
3.1.	Виплата дивідендів (доходів власникам), тис. грн.	3095	215	3345	-2880	3130	250	-93,1	1455,8	8,1
4.	Приріст власного капіталу, тис. грн.	11868	-3912	2997	-15780	6909	-8871	-133,0	-176,6	-74,7
5.	Коефіцієнт реінвестування	0,793	-	0,473	-0,793	0,473	-0,320	-100,0	-	-40,4
6.	Коефіцієнт виплати дивідендів	0,207	1,000	0,527	0,793	-0,473	0,320	383,1	-47,3	154,6
7.	Коефіцієнт стійкості економічного зростання	1,000	-	1,000	-1,000	1,000	-	-100,0	-	-

Значення коефіцієнту стійкості економічного зростання по ТДВ "Чернівецький хімзавод" у 2022 та 2024 рр. свідчить про те, що 100 % приросту власного капіталу було викликане саме реінвестуванням чистого прибутку (збільшення статті власного капіталу «Нерозподілений прибуток попередніх періодів»).

Одним з напрямів аналізу власного капіталу підприємства виступає факторна оцінка рентабельності власних фінансових ресурсів (табл. В9).

1. Додатного приросту рентабельності реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг) на 7,44 % - рентабельність власних фінансових ресурсів зросла на 9,6 %.
2. Збільшення ресурсовіддачі на 0,038 обороти – рентабельність власного капіталу збільшилася на 0,3 %.
3. Зменшення коефіцієнту фінансової залежності на 0,025 пункти – рентабельність власних джерел знизилася на 0,2 %.

Оскільки вченими-дослідниками було доведений зв'язок між власним капіталом та фінансовою стійкістю підприємства, то наступна «аналітика» буде присвячена саме цьому напрямку.

2.3. Аналіз фінансової стійкості підприємства

Оскільки власний капітал та власні оборотні засоби використовуються в розрахунках показників фінансової стійкості, а також в систем оцінки якості фінансування майна підприємства, то в контексті наших досліджень проведемо саме аналіз зазначеного критерію фінансового стану.

Але перед тим проведемо більш детальний аналіз фінансово-майнового потенціалу ТДВ "Чернівецький хімзавод" за досліджувані роки (табл. В10-В12).

За числовими параметрами табл. В10 підприємство демонструє зростання вартості активів протягом 2022–2024 рр., однак це зростання не є рівномірним та супроводжується істотними внутрішніми структурними змінами.

1. Динаміка необоротних активів

За 2022–2024 рр. вартість необоротних активів змінювалася нерівномірно. У 2022 році підприємство наростило цю групу на 1434 тис. грн., що відповідає приросту на 12,7%, однак у 2024 році спостерігається зниження на 616 тис. грн., після невеликого зростання у 2023 р.

Структурні особливості змін необоротних активів:

- нематеріальні активи скоротилися майже вчетверо у 2022–2024 рр. Тенденція вказує на відсутність інвестицій у інтелектуальний капітал, цифрові технології та програмне забезпечення;

- незавершені капітальні інвестиції у 2022 році їх обсяг різко впав на 91,3%, у 2023–2024 рр. відбулося часткове відновлення, але загальний рівень залишається низьким порівняно з 2021 роком. Це може означати завершення окремих інвестиційних проєктів, або обмеження капіталовкладень через фінансові ризики;

- основні засоби у 2022 році зростання на 40,9%, але у 2024 році – скорочення на 5,3%, що може бути результатом амортизації, вибуття або переоцінки активів. Загалом підприємство покладається на вже наявні засоби

виробництва, без активного оновлення технічної бази;

2. Оборотні активи: головний драйвер загального зростання активів. Питома вага оборотних активів стабільно залишається високою (82–83%), що характерно для виробничих підприємств, які працюють у середовищі з високою потребою в запасах і ліквідності.

Ключові тенденції:

- запаси – найбільш нестабільна та ключова стаття. У 2022–2024 рр. запаси зросли на 71,4% (2024 до 2022). Проте в 2024 році спостерігається спад на 12,2% після зростання 2022–2023 рр. Виробничі запаси та готова продукція мали значні коливання: різке нарощення запасів у 2022–2023 рр. може бути реакцією на нестабільність ринку, інфляцію, коливання цін на сировину; їх зниження у 2024 р. – ознака переходу до оптимізації складських запасів.

- поточна дебіторська заборгованість – це одна з найпроблемніших статей активів. У 2022 році вона скоротилася на 72,4%, що свідчить про покращення платіжної дисципліни клієнтів або перегляд кредитної політики. У 2023 році – зростання більше ніж на 123%; у 2024 році – незначне зменшення.

Особливо показова зміна заборгованості за виданими авансами – зростання у 13 разів за 2024 р. Це може свідчити про нові довгострокові контракти, передоплати постачальникам або ризики замороження коштів через невчасні поставки;

- гроші та їх еквіваленти значно коливаються: різкий стрибок у 2022 р. спад у 2023 р. на майже 29%, зростання у 2024 р. на 25,2%.

Такі зміни можуть свідчити про нестабільну ліквідність та непередбачувані грошові потоки;

- інші оборотні активи зросли більш ніж у 15 разів у 2022 році, але потім зменшилися. Причиною можуть бути специфічні операції – передоплати, розрахунки з підзвітними особами, короткострокові інвестиції.

Сумарна вартість активів зросла з 58049 тис. грн у 2021 році до 71932

тис. грн у 2024 році, що становить приріст на 23,9%. Фактично підприємство залишається стабільним, але розвиток є повільним і нерівномірним.

Загальні моменти щодо активів підприємства:

Структура активів залишається незбалансованою, адже понад 80% становлять оборотні активи. Це підвищує гнучкість, але знижує інвестиційну стійкість підприємства.

Низькі інвестиції у необоротні активи можуть загрожувати технологічній відсталості та зниженню продуктивності в майбутньому.

Запаси та дебіторська заборгованість є головними факторами коливання активів, що потребує посилення контролю.

Ліквідність підприємства нестабільна, що видно з динаміки коштів на рахунках.

Зростання авансів та інших оборотних активів може вказувати на ризики пов'язані з постачальниками або зміни у схемах розрахунків.

Пропозиції щодо покращення управління активами для ТДВ «Чернівецький хімзавод»:

Оптимізувати складські запаси:

- застосування ABC/XYZ-аналізу;
- впровадження системи планування потреб у матеріалах (MRP);
- запровадити жорсткішу кредитну політику щодо покупців: встановлення лімітів;
- регулярний моніторинг платоспроможності контрагентів.

Розширити інвестиції в основні засоби та нематеріальні активи:

- модернізація обладнання;
- цифровізація виробничих процесів.

Підвищити якість управління грошовими потоками:

- прогнозування cash flow;
- застосування короткострокових фінансових інструментів.

Переглянути політику авансових платежів постачальникам, щоб зменшити заморожені кошти.

У період 2022–2024 рр. структура оборотних активів підприємства зазнала суттєвих перетворень, що свідчить про переорієнтацію ресурсного потенціалу та зміни у характеристиках операційного циклу (табл. В11).

1. Переважання запасів як ключового елемента оборотних активів.

У 2022–2023 рр. частка запасів демонструвала послідовне зростання - з 41,39% до 48,44%, що вказує на накопичення матеріальних ресурсів, можливо, у зв'язку з коливанням ринкової кон'юнктури або необхідністю формування стратегічних виробничих резервів. Однак у 2024 р. їх частка помітно скоротилася до 41,73%. Така зміна може свідчити про:

- оптимізацію обсягів зберігання сировини та готової продукції;
- перехід до більш гнучкої політики закупівель;
- зменшення потреби в буферних запасах завдяки стабілізації виробничого планування.

Особливо відчутним було скорочення виробничих запасів у 2024 р. – підприємство явно зменшує "заморожений" капітал у сировині, звільняючи ресурс для інших напрямів.

2. Диспропорції в дебіторській заборгованості та циклі її обігу.

Поточна дебіторська заборгованість у 2022 р. обвалилася до 5,74% (проти 26,19% у 2021 р.). Це свідчить про:

- або про агресивну політику зі стягнення заборгованості;
- або про переорієнтацію на передоплатні форми роботи з клієнтами.

Проте у 2023 р. частка дебіторки знову піднялася до 12,96%, що може означати:

- зміну умов контрактів;
- зростання відтермінованих платежів;
- послаблення вимог до покупців.

У 2024 р. її питома вага практично стабілізувалася (12,66%), що свідчить про формування в бізнесі більш сталого механізму управління розрахунками.

На мікрорівні:

- дебіторка за товари та послуги істотно зменшилася в 2024 р.;
- водночас різко виросли видані аванси, що може бути ознакою укладення довгострокових контрактів з передоплатою постачальникам.

Це говорить про переформатування фінансових потоків підприємства.

3. Стрибкоподібні зміни в обсягах грошових коштів.

Грошові кошти мали хвилеподібний характер:

- 2022 р.: зростання до 51,26% - підприємство сформувало значні ліквідні резерви, можливо, як відповідь на підвищену невизначеність.
- 2023 р.: різке зниження до 36,83% - це може свідчити про активне використання грошових ресурсів у виробничому процесі або на забезпечення обороту.
- 2024 р.: відновлення до 45,24% - показник, що відображає повернення підприємства до політики підтримання високої оперативної ліквідності.

Такі коливання можуть вказувати на гнучке управління грошовими потоками та реакцію на зовнішні ризики.

4. Інші оборотні активи – індикатор нестандартних операцій.

Піка інші оборотні активи досягли у 2022 р. (1,61%), що може бути результатом:

- одноразових операцій,
- відображення витрат майбутніх періодів,
- перерахувань, пов'язаних із податковими чи юридичними питаннями.

Поступове зменшення у 2023–2024 рр. свідчить про повернення підприємства до типової структури оборотних активів.

5. Узагальнена трансформація структури оборотних активів.

За трирічний період підприємство продемонструвало:

- відхід від надмірно ресурсомісткої моделі, характерної у 2023 р.,
- перехід до більш збалансованої структури, де і запаси, і грошові кошти мають значимі, але не надмірні частки;
- зниження ризиків, пов'язаних із дебіторською заборгованістю, завдяки коригуванню політики розрахунків.

Зменшення питомої ваги запасів у 2024 р. у поєднанні зі зростанням ліквідності свідчить про:

- пришвидшення операційного циклу;
- підвищення оборотності ресурсів;
- більш ефективне управління короткостроковими активами.

Отже, структура оборотних активів ТДВ «Чернівецький хімзавод» у 2022–2024 рр. зазнала суттєвого переформатування, що говорить про адаптивну поведінку підприємства щодо зміни ринкових умов.

Компанія поступово зменшила залежність від надмірних запасів і сформувала значні грошові резерви, що підвищило її операційну гнучкість та платоспроможність.

Загалом, динаміка оборотних активів характеризується рухом від «складської» моделі капіталу до моделі з акцентом на ліквідність і швидкість обігу. Така еволюція свідчить про підвищення фінансової дисципліни та ефективності управління оборотним капіталом.

Аналіз пасивів підприємства за трирічний період (табл. В12) свідчить про системні зрушення в джерелах фінансування діяльності та зміну балансу між власними ресурсами й залученими коштами. Динаміка пасивів демонструє адаптацію підприємства до зовнішніх умов, коригування фінансової стратегії та перерозподіл відповідальності між внутрішніми й зовнішніми джерелами капіталу.

Підприємство фінансує діяльність переважно за рахунок внутрішніх джерел, що підвищує фінансову стійкість, однак залежність від прибутковості бізнесу робить його вразливим до коливань доходів.

Зобов'язання: розширення залученого капіталу та зміщення фінансових акцентів. У 2021 р. боргове навантаження було мінімальним (7,21%), але у 2023 р. воно зросло майже вдвічі – до 13,52%. У 2024 р. зобов'язання скоротилися до 9,95%, однак все ще перевищують рівень 2021 року. Це свідчить про зміну фінансової політики: підприємство почало частіше звертатися до зовнішніх джерел, але водночас контролює рівень заборгованості.

Найбільш помітні тенденції:

1. Різке залучення короткострокових кредитів у 2022–2023 рр.
 2. Введення банківського кредитування в структурі пасивів стало новим елементом фінансування.
 3. У 2024 р. кредити зникли – очевидно, підприємство погасило короткострокові позики, що свідчить про стабілізацію грошового потоку.
 4. Зростання кредиторської заборгованості у 2023 р. (+52,8%), з подальшим скороченням у 2024 р. Пік заборгованості у 2023 р. пов'язаний з одночасним збільшенням:
 - авансів отриманих від клієнтів;
 - заборгованості за товари та послуги;
 - розрахунків із бюджетом.
 5. 2024 р.: істотне «видихання» боргового навантаження. Скорочення зобов'язань на 25,9% у 2024 р. свідчить про посилення платіжної дисципліни та зменшення залежності від кредиторів.
 6. Заборгованість за товари, роботи, послуги у 2023 р. різко зросла до 2,89%, але у 2024 р. впала майже до нуля (0,19%). Це може означати:
 - повну переорієнтацію на передоплатну модель роботи з постачальниками;
 - суттєве скорочення закупівельної діяльності;
 - або погашення старих боргів через стабілізацію грошового потоку.
- Заборгованість з оплати праці та страхових внесків. Питомі ваги змінюються незначно, що свідчить про стабільність кадрової політики.
7. Розрахунки з бюджетом: зростання до 1,10%. Це може бути індикатором збільшення податкових нарахувань або зміни в податкових графіках. Аванси отримані показують вибухову динаміку. У 2022 р. - 2,32%, у 2023 р. - вже 3,88%. 2024 р.: скорочення до 2,78%, але рівень все одно кратно перевищує показники 2021 року. Це свідчить про:
 - зростання попиту на продукцію;
 - використання передоплати як джерела фінансування операційного циклу;
 - збільшення довіри покупців до підприємства.

8. Поточні забезпечення суттєво зменшилися у 2022–2023 рр., але у 2024 р. знову зросли (+39,9%). Це може свідчити про зростання майбутніх витрат (гарантійних, судових, відпускних).

Інші поточні зобов'язання демонструють значну амплітуду коливань – різкий стрибок у 2023 р. (до 2,52%) та подальше зростання у 2024 р. Ймовірно, в цей період підприємство здійснювало нетипові або разові операції.

Узагальнений висновок щодо пасивів:

Структура пасивів ТДВ «Чернівецький хімзавод» у 2022–2024 рр. демонструє:

- домінування власного капіталу, що забезпечує високий рівень фінансової автономії;
- зростання ролі короткострокових зобов'язань у 2022–2023 рр., викликане необхідністю підтримання операційного циклу в умовах нестабільності;
- повернення до більш збалансованої структури у 2024 р., коли підприємство зменшило кредиторське навантаження та погасило банківські кредити;
- активне використання передоплат від покупців як джерела фінансування, що зменшує ризики ліквідності;
- високу концентрацію власного капіталу в нерозподіленому прибутку, що робить підприємство залежним від фінансових результатів.

У цілому, динаміка пасивів свідчить про здатність підприємства гнучко перебудовувати джерела фінансування, зберігаючи фінансову стійкість та одночасно забезпечуючи ресурси для операційної діяльності. Підприємство демонструє контрольовану боргову політику, плавно коригуючи рівень зобов'язань відповідно до кон'юнктури ринку та власної фінансової стратегії.

Оцінивши фінансово-майновий потенціал, як інформаційну базу аналізу фінансової стійкості, перейдемо безпосередньо до розрахунку коефіцієнтів (табл. В13).

Аналіз динаміки коефіцієнтів фінансової стійкості та ліквідності підприємства (табл. В13) формує досить багатовимірну картину, у якій

домінують коливання та внутрішні дисбаланси. Вони свідчать як про наявність потужних фінансових резервів, так і про періодичні структурні зсуви, що впливають на якість управління ресурсами та ризиковий профіль компанії.

У 2022–2024 рр. підприємство працювало зі стабільно високою капіталізацією, адже власний капітал залишався беззаперечно домінуючим джерелом фінансових ресурсів. Це формує «фінансовий каркас» з низьким рівнем зовнішніх ризиків та залежності від позикових коштів. Проте динаміка окремих статей свідчить: період 2023 року став «точкою турбулентності», після якої підприємству довелося здійснити внутрішній ребаланс фінансової моделі.

Коефіцієнт автономії змінювався наступним чином: $0,918 \rightarrow 0,865 \rightarrow 0,900$. Зниження у 2023 р. та подальше коригування у 2024 р. демонструє, що підприємство періодично вдається до використання зовнішніх зобов'язань як тактичного інструменту підтримки оборотності. Це не критичне, проте вказує на «пульсацію» структури капіталу.

Коефіцієнт концентрації зобов'язань: $0,082 \rightarrow 0,135 \rightarrow 0,100$. Стрибок у 2023 році – індикатор підвищення ризиковості фінансової структури. У 2024 р. — частковий відкат до безпечнішої моделі, проте рівень все одно перевищує початкові межі, що вказує на більш широку участь кредиторів у фінансуванні операційних процесів.

Співвідношення власного капіталу та зобов'язань: $12,87 \rightarrow 6,40 \rightarrow 9,05$. Тут відчутна «коректорна поведінка» фінансової системи підприємства: надмірний перекид у 2023 р. у бік боргового навантаження був частково компенсований у 2024 р., проте оптимального історичного рівня так і не досягнуто.

Маневреність власного капіталу коливається в межах $0,791\text{--}0,808$. Показник загалом стабільний, що є свідченням розсудливої політики формування структури активів: частка оборотних ресурсів у власному капіталі достатня для підтримки операційної мобільності.

Ліквідність підприємства нерівномірна, але контрольована.

Абсолютна ліквідність ($5,135 \rightarrow 2,226 \rightarrow 3,760$). Різке падіння в 2023 році та подальше підвищення у 2024 свідчать про те, що підприємство використовувало грошові кошти як головний ресурс для перекриття внутрішніх дисбалансів. У 2024 р. відбулася «фінансова репарація», однак до рівня 2022 року повністю повернутися не вдалося.

Швидка ліквідність ($5,872 \rightarrow 3,069 \rightarrow 4,936$). Аналогічний маятниковий рух підтверджує, що 2023 рік — період «стискання ліквідності» через зростання короткострокових зобов'язань у поєднанні з падінням найбільш ліквідних активів. У 2024 році ліквідність була суттєво відновлена.

Поточна ліквідність ($10,018 \rightarrow 6,044 \rightarrow 8,310$). Рух показника демонструє типову для промислових підприємств ситуацію: варіювання обсягів запасів та дебіторки визначає стан платоспроможності значно більше, ніж зміни у кредиторській заборгованості. Підприємство зберігає комфортний запас ліквідності за рахунок великого обсягу оборотних активів.

Коефіцієнт співвідношення дебіторської та кредиторської заборгованості ($3,971 \rightarrow 0,819 \rightarrow 1,764$) показує, що баланс взаєморозрахунків пройшов через «перезавантаження». У 2022–2023 рр. підприємство різко скоротило дебіторську заборгованість, що могло бути результатом жорсткішої політики щодо контрагентів. У 2024 р. наявне відновлення рівня дебіторки та зміна структури короткострокових зобов'язань привели до помірного вирівнювання цього співвідношення.

Висновки до розділу 2

Результати проведено аналізу власного капіталу, результатів та ефективності діяльності, а також його фінансової стійкості дали змогу зробити такі висновки:

1. Найбільший резерв зростання власного капіталу ТДВ "Чернівецький хімзавод" в наступних період пов'язаний з підтримкою та зростанням

рентабельності реалізації продукції (товарів, робіт і послуг).

2. Загальних тенденцій для підприємства:

1) Позитивні маркери:

- підприємство зберігає високий рівень фінансової самодостатності;
- ліквідність хоча й нестійка, але завжди перевищує нормативні значення;
- власний оборотний капітал стабільно перекриває потреби в запасах та оборотних активах;
- структура капіталу не залежить критично від позикових ресурсів.

2) Ризикові індикатори:

- 2023 рік показав чутливість підприємства до змін у обсязі оборотного капіталу;
- підвищення варіативності боргового навантаження може свідчити про «струс» у операційній діяльності;
- надмірні коливання коефіцієнтів ліквідності означають, що управління грошовими потоками потребує оптимізації.

3. Фінансова стійкість ТДВ «Чернівецький хімзавод» у 2022–2024 рр. характеризується як висока, але з окремими фазами напруження, спричиненими перерозподілом внутрішніх ресурсів та коливаннями в операційній діяльності. Підприємство демонструє здатність швидко відновлювати рівновагу після фінансових «зміщень», що вказує на стійку внутрішню систему фінансового саморегулювання.

4. Ймовірно, 2024 р. став роком стабілізації та повернення до більш виваженої моделі управління активами і зобов'язаннями. Надалі ключовими зонами розвитку можуть стати:

- дотримання оптимального співвідношення між власним капіталом та зобов'язаннями в системі підтримки фінансової стійкості підприємства на високому позитивному рівні;
- оптимізація дебіторської політики,
- зменшення амплітуди коливань ліквідності,
- формування більш прогнозованої структури зобов'язань.

РОЗДІЛ 3

УДОСКОНАЛЕННЯ МЕТОДИКИ ОПТИМІЗАЦІЇ СТРУКТУРИ ТА АНАЛІЗУ ВЛАСНОГО КАПІТАЛУ ПІДПРИЄМСТВА

3.1. Методика факторного аналізу рентабельності власного капіталу

В умовах повторної повномасштабної військової агресії з боку РФ знову постає питання пошуку ефективних стратегій для забезпечення стійкості та підвищення результативності фінансово-господарської діяльності національних підприємств. Це особливо актуально для збереження та зміцнення конкурентоспроможності як на внутрішніх, так на зовнішніх ринках. У таких умовах підприємствам необхідно оперативно адаптуватися до нових економічних реалій та забезпечити стабільність своїх фінансових потоків.

Одним із ключових показників ефективності фінансово-економічної діяльності підприємств є рентабельність власного капіталу. Цей показник дозволяє оцінити, наскільки ефективно компанія використовує інвестовані власниками кошти для генерування прибутку. Зростання рентабельності залежить від широкого спектра факторів, і ступінь їх впливу часто визначається особливостями окремих галузей. Це підкреслює необхідність розробки нових методологічних підходів для дослідження та аналізу чинників, що впливають на рівень доходності вкладеного капіталу.

У контексті удосконалення методів діагностики результатів діяльності підприємств важливим теоретичним і практичним завданням є створення факторної моделі, яка базується на фінансових показниках. Ці показники повинні враховувати особливості та специфіку функціонування підприємств залежно від галузевої належності, а також структуру активів і джерела фінансування. Для оцінки рентабельності власного капіталу, одного з ключових індикаторів ефективності, необхідно вивчити вплив низки

факторів, що дозволяє виявити найбільш вразливі аспекти діяльності підприємств лакофарбової промисловості та розкрити потенційні резерви для покращення результативності капіталовкладень.

Детермінований факторний аналіз орієнтований на визначення рівня впливу конкретних факторів на величину аналізованого результативного показника.

У пропонованій моделі залежність результативного показника від факторів-впливу притаманний функціональний характер. Отже вихідна формула факторної моделі має такий вигляд:

$$ROE = \frac{ЧП}{\overline{BK}} = \frac{ЧП}{ЧДР} * \frac{ЧДР}{\overline{OA}} * \frac{\overline{OA}}{\overline{K3}} * \frac{\overline{K3}}{\overline{ДЗ}} * \frac{\overline{ДЗ}}{\overline{ЧА}} * \frac{\overline{ЧА}}{\overline{ПК}} * \frac{\overline{ПК}}{\overline{A}} * \frac{\overline{A}}{ЧДР} * \frac{ЧДР}{\overline{3}} * \frac{\overline{3}}{\overline{ЧОК}} * \frac{\overline{ЧОК}}{\overline{BK}} * \frac{\overline{BK}}{\overline{HA}} * \frac{\overline{HA}}{\overline{OA}} * \frac{\overline{OA}}{\overline{A}} * \frac{\overline{A}}{\overline{BK}} \quad (3.1)$$

де, ROE – рентабельність власного капіталу;

$ЧДР$ та $ЧП$ – чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) та чистий прибуток відповідно, тис. грн.

$\overline{BK}, \overline{OA}, \overline{K3}, \overline{ДЗ}, \overline{ЧА}, \overline{ПК}, \overline{A}, \overline{3}, \overline{ЧОК}, \overline{HA}$ – відповідно середня вартість (залишки) власного капіталу, оборотних активів, кредиторської заборгованості, дебіторської заборгованості, позикового (залученого) капіталу, активів (майна), запасів, чистого оборотного капіталу та необоротних активів, тис. грн.

Слід зазначити, що наведені в формулі 3.1 співвідношення є класичними для фінансового аналізу та характеризують, зокрема рентабельність, ділову активність, фінансову стійкість, платоспроможність (ліквідність) тощо.

Запропонована модель є детермінованою п'ятнадцяти-факторною мультиплікативною моделлю:

$$y = a * b * c * d * e * f * g * h * k * l * m * p * r * s * t \quad (3.2)$$

Для оцінки впливу факторів на ефективність використання власних

фінансових ресурсів підприємств за запропонованою факторною моделлю 3.2 було обрано метод логарифмування, оскільки він дозволяє досягти отримання найбільш точних показників впливу факторів, а також не вимагає визначення суворої черговості дії факторів:

$$\lg(y) = \lg(a) + \lg(b) + \lg(c) + \lg(d) + \lg(e) + \lg(f) + \lg(g) + \lg(h) + \lg(k) + \lg(l) + \lg(m) + \lg(p) + \lg(r) + \lg(s) + \lg(t) \quad (3.3)$$

При цьому сукупний вплив факторів на результативний показник – рентабельність власного капіталу, розраховується за наступною формулою:

$$\begin{aligned} \Delta y = & \Delta y_a + \Delta y_b + \Delta y_c + \Delta y_d + \Delta y_e + \Delta y_f + \Delta y_g + \Delta y_{bh} + \Delta y_k + \Delta y_{bl} + \Delta y_m + \Delta y_p + \\ & + \Delta y_r + \Delta y_s + \Delta y_t = \Delta y_{Ka} + \Delta y_{Kb} + \Delta y_{Kc} + \Delta y_{Kd} + \Delta y_{Kbe} + \Delta y_{Kf} + \Delta y_{Kg} + \Delta y_{Kh} + \\ & + \Delta y_{Kk} + \Delta y_{Kl} + \Delta y_{Km} + \Delta y_{Kp} + \Delta y_{Kbr} + \Delta y_{Ks} + \Delta y_{Kt}, \quad \text{де} \end{aligned} \quad (3.4)$$

$$\begin{aligned} K_a = & \frac{\lg \frac{a_1}{a_0}}{\frac{y_1}{y_0}}; \quad K_b = \frac{\lg \frac{b_1}{b_0}}{\frac{y_1}{y_0}}; \quad K_c = \frac{\lg \frac{c_1}{c_0}}{\frac{y_1}{y_0}}; \quad K_d = \frac{\lg \frac{d_1}{d_0}}{\frac{y_1}{y_0}}; \quad K_e = \frac{\lg \frac{e_1}{e_0}}{\frac{y_1}{y_0}}; \\ K_f = & \frac{\lg \frac{f_1}{f_0}}{\frac{y_1}{y_0}}; \quad K_g = \frac{\lg \frac{g_1}{g_0}}{\frac{y_1}{y_0}}; \quad K_h = \frac{\lg \frac{h_1}{h_0}}{\frac{y_1}{y_0}}; \quad K_k = \frac{\lg \frac{k_1}{k_0}}{\frac{y_1}{y_0}}; \quad K_l = \frac{\lg \frac{l_1}{l_0}}{\frac{y_1}{y_0}}; \\ K_m = & \frac{\lg \frac{m_1}{m_0}}{\frac{y_1}{y_0}}; \quad K_p = \frac{\lg \frac{p_1}{p_0}}{\frac{y_1}{y_0}}; \quad K_r = \frac{\lg \frac{r_1}{r_0}}{\frac{y_1}{y_0}}; \quad K_s = \frac{\lg \frac{s_1}{s_0}}{\frac{y_1}{y_0}}; \quad K_t = \frac{\lg \frac{t_1}{t_0}}{\frac{y_1}{y_0}}. \end{aligned} \quad (3.5)$$

З формули 3.5 випливає, що загальний приріст результативного показника розподіляється за факторами пропорційно відношенню логарифмів факторних індексів до логарифму результативного показника.

На основі результатів аналізу за запропонованою факторною моделлю можна виокремити ряд показників, що мають найбільш істотний вплив на величину рентабельності власного капіталу підприємств, що аналізуються.

Отримані результати дадуть уявлення про важливість впливу обраних показників на фінансовий результат, виходячи з обраної галузі, і можуть бути використані для ухвалення оптимальних управлінських рішень керівництвом суб'єктів господарювання та обґрунтованих інвестиційних рішень акціонерами-власниками.

3.2. Удосконалення структури капіталу підприємства

У сучасній економічній теорії структура капіталу інтерпретується як пропорційне співвідношення між власними фінансовими ресурсами підприємства та позиковими інструментами, що використовуються для забезпечення його господарської діяльності. Концептуальні основи такого підходу були закладені М. Міллером і Ф. Модільяні, які в межах своєї теореми довели, що за умов досконалої ринкової кон'юнктури та відсутності трансакційних витрат ринкова вартість фірми є нейтральною щодо її фінансового левереджу. Проте практичні прояви економічної динаміки свідчать про те, що перелічені припущення мають обмежену застосовність, а їхня відповідність реальним ринковим умовам потребує подальшої теоретичної верифікації та емпіричного підтвердження.

У межах класичної парадигми наукові дослідження здебільшого концентруються на визначенні оптимального балансу між власним і позиковим капіталом, що забезпечував би мінімізацію вартості фінансування та максимізацію ринкової оцінки компанії. Водночас проблематика формування раціональної структури прав власності, а також аналіз якості інституційного середовища та його впливу на фінансові рішення підприємства залишалися недостатньо опрацьованими. Це зумовлює потребу у поглибленій оцінці інституційних детермінант структури капіталу, зокрема їх впливу на корпоративне управління, доступність фінансових ресурсів і стійкість бізнес-моделі підприємства.

Існуючі підходи до аналізу структури капіталу описані М. Бейкером, М. Міллером, М. Модільяні, Дж. Вільямсом. Вплив структури капіталу на результати діяльності компаній показано в емпіричних дослідженнях Дж. Зечнера, Е. Фама, Ф. Френча. Результатом цих досліджень стало виявлення цілого набору факторів, що прямо або опосередковано впливають на співвідношення власного та позикового капіталів у структурі фінансування підприємства. Щодо набору факторів, так чи інакше пов'язаних

зі структурою власності, емпіричні результати суперечливі.

У межах кваліфікаційного дослідження оптимізація структури капіталу трактується як похідне, але логічно пов'язане завдання, що впливає із базової мети максимізації дисконтованої вартості підприємства. Такий аналітичний підхід дає змогу, по-перше, концептуально обґрунтувати взаємозв'язок між вибором структури капіталу та конфігурацією структури власності, оскільки обидва ці елементи формують параметри фінансової стійкості та рівень корпоративного контролю.

По-друге, це створює методологічну основу для розроблення універсального інструментарію, придатного для розв'язання ширшого кола завдань, що виникають у процесі фінансово-господарської діяльності підприємства. Застосування єдиної цільової функції забезпечує системну узгодженість управлінських рішень та дозволяє інтегрувати оптимізацію фінансової структури в загальну стратегію корпоративного розвитку.

На сьогодні, одним з перспективних напрямів наукових досліджень є використання різноманітних моделей щодо оптимізації структури капіталу підприємства, в т.ч. з врахуванням структури власності.

Розроблена нами модель описує поведінку підприємства в ідеальних умовах і показує, як повинна залежати структура капіталу від структури власності (і, відповідно, від захищеності прав власності) без впливу сторонніх факторів.

Основні передумови моделі описують в основному технічні характеристики вирішуваної задачі та умови функціонування фінансового ринку, з якими стикається підприємство.

1. Підприємство, що існує «вічно», орієнтується на максимізацію корисності, де аргументом цієї функції виступає вартість компанії. У такій моделі можна виокремити два ключових аспекти. По-перше, замість традиційного підходу до максимізації прибутку, метою є максимізація вартості підприємства, що більше відповідає реаліям сучасного бізнесу. По-друге, замість того, щоб безпосередньо максимізувати дисконтовану вартість

компанії на нескінченному часовому проміжку, ми максимізуємо корисність, що дає змогу врахувати ефекти, такі як зменшення граничної корисності від зростання вартості.

2. Вартість підприємства визначається через два основні елементи: власний (акціонерний) капітал та позиковий (запозичений) капітал. Подальше деталізоване розділення вартості підприємства на складові ми не розглядаємо, оскільки це дозволяє вирішити основне завдання моделі без необхідності врахування великої кількості додаткових показників.

3. Частка прибутку підприємства, що постійно направляється на погашення заборгованості, позначена як α , а темпи зростання акціонерного капіталу (g) і ставка відсотка (r) залишаються стабільними. Усі ці припущення спрощують розрахунки й можуть бути трактовані як середні значення, характерні для розглянутого періоду діяльності підприємства та ринку.

4. Структура власності підприємства є стабільною: кількість власників (n) змінюється з постійним темпом Δ . Це припущення дозволяє відстежувати динаміку капіталу підприємства в залежності від змін у числі власників з часом. Кількість власників може як зростати, так і зменшуватися впродовж певного періоду. Час у межах цієї моделі вважається безперервним.

Цільова функція підприємства, як уже було зазначено, полягає у максимізації специфічної функції корисності F , що монотонно та позитивно залежить від вартості компанії в умовах нескінченного часу:

$$\int_0^{+\infty} F(V_t) e^{-\alpha t} dt \rightarrow \max; \quad F'_V | R \quad (3.6)$$

де, V – вартість підприємства (компанії) в період t ;

e – ставка дисконтування.

Підприємство має певний власний капітал E , а також позиковий (залучений) капітал D , причому величина залученого капіталу визначається у відповідності з динамічним бюджетним обмеженням наступного вигляду:

$$D = Dr + I - P, \quad (3.7)$$

де, I – величина залучених позик (визначається екзогенно);

P – величина погашеної заборгованості.

При деяких обмеженнях і при виконанні передумов моделі завдання максимізації дисконтованої вартості підприємства можна описати як завдання оптимального управління. Всі використовувані змінні переводяться в розрахунок в середньому на одного власника, тобто:

$$v = \frac{V}{n}; d = \frac{D}{n}; i = \frac{I}{n}; p = \frac{P}{n}; s = \frac{E}{n}; \pi = \frac{\Pi}{n}, \quad (3.8)$$

де, v – вартість підприємства в розрахунку на одного акціонера;

d – величина заборгованості в розрахунку на одного акціонера;

i – залучений позиковий капітал в розрахунку на одного акціонера;

p – погашена заборгованість в розрахунку на одного акціонера;

s – акціонерний капітал в розрахунку на одного акціонера;

π – прибуток в розрахунку на одного акціонера;

Π – загальний прибуток.

Цільова функція перетворюється шляхом заміни вартості підприємства на вартість в середньому на одного власника. Більш складним чином перетворюється динамічне бюджетне обмеження.

Тоді отримаємо:

$$d = \left(\frac{D}{n} \right) = \frac{Dn - nD}{n^2} = \frac{D}{n} - \frac{nD}{nn} - \frac{D_r + I - P}{n} - \Delta d = \frac{D}{n} r + i - p - \Delta d = (r - \Delta)d + i - p; \quad (3.9)$$

$$d = (r - \Delta)d + i - p$$

Приріст позикового капіталу в середньому на одного власника залежить не тільки від поведінки компанії щодо структури капіталу, але й від швидкості зміни кількості власників. Друга складова структури капіталу (величина власного капіталу) визначається відповідно до передумов моделі. По-перше, постійна частка прибутку витрачається на погашення заборгованості, що дозволяє ендогенізувати величину P і представити її у вигляді рівняння $P = \sigma \Pi$.

Далі, відповідно до формули Гордона, отримуємо:

$$E_o = \frac{y}{r-g} = \frac{y}{r - \frac{E}{E_o}} \Rightarrow E^* = E \left(r - \frac{y}{E_o} \right); \quad (3.10)$$

де, y – величина очікуваного дивіденду;

E_o – власний капітал у деякому початковому вигляді.

Отримане диференціальне рівняння має рішення в явному вигляді і дозволяє вивести рівняння динаміки власного капіталу:

$$E(t) = E_o \exp \left(r \left(r - \frac{y}{gE_o} \right) t \right) \quad (3.11)$$

Оскільки прибуток компанії витрачається тільки на погашення боргу і нарощування власного капіталу, прибуток кожного періоду можна розбити на дві складові: величину погашеного в даному періоді боргу і приріст власного капіталу компанії. З урахуванням постійної частки погашеного боргу в прибутку відношення величини погашеного боргу до приросту власного капіталу також виявляється постійним, тобто:

$$P = \frac{\alpha}{1-\alpha} E \quad (3.12)$$

Формулювання рівняння динаміки власного капіталу відоме, можна вивести динаміку погашеної в кожному періоді заборгованості в залежності від екзогенних параметрів шляхом підстановки динамічного рівняння 3.11 у формулу 3.12. Тоді отримаємо:

$$P(t) = \frac{\alpha E_o}{1-\alpha} \left(r - \frac{y}{gE_o} \right) \exp \left(t \left(r - \frac{y}{gE_o} \right) \right) \quad (3.13)$$

В результаті модифіковане динамічне бюджетне обмеження компанії складається з трьох складових шляхом підстановки виразу 3.13 у формулу 3.12:

$$d = (r - \Delta)d + i - \frac{\alpha S_o}{1-\alpha} \left(r - \frac{y}{gE_o} \right) \exp \left(t \left(r - \frac{y}{gE_o} \right) \right) \quad (3.14)$$

Перший доданок відповідає за накопичену на даний момент заборгованість у розрахунку на одного власника, другий – екзогенна величина нової заборгованості. Третій доданок відповідає за діяльність

компанії в поточному періоді. З урахуванням модифікованого динамічного бюджетного обмеження загальне формулювання завдання максимізації дисконтованої вартості компанії в розрахунку на одного власника виглядає наступним чином:

$$\int_0^{+\infty} f(v_t) e^{-\alpha t} dt \rightarrow \max, \quad (3.15)$$

$$d = (r - \Delta)d + i - \frac{\alpha s_0}{1 - \alpha} \left(r - \frac{y}{gE_0} \right) \exp \left(t \left(r - \frac{y}{gE_0} \right) \right)$$

Дана задача відноситься до класу задач оптимального управління. Формально можна вирішити задачу двома способами: в явному вигляді і з деяким розумним наближенням. При вирішенні в явному вигляді структура функції Гамільтона така, що рішення можливе тільки після калібрування моделі, при відомих параметрах. З іншого боку, передумови даної моделі працюють тільки в невеликому періоді часу, в рамках якого деякі параметри можна вважати постійними. Це дозволяє використовувати розклад функції Гамільтона на лінійну частину та інші елементи, якими в рамках меж початкового періоду часу можна знехтувати.

Таким чином, побудована модель не суперечить існуючим теоріям структури капіталу компанії, враховує вплив характеристик фінансового ринку, а також показує залежність структури капіталу і загальної вартості компанії від інституційних факторів. Крім того, модель не суперечить теоремі Модільяні – Міллера, оскільки структура капіталу компанії формується під впливом загальної вартості за відсутності зворотного впливу.

Висновки до розділу 3

1. Факторний аналіз рентабельності власного капіталу (ROE) є важливим інструментом аналітичної оцінки, оскільки дає змогу деталізувати вплив окремих складових – зокрема прибутковості продажу, інтенсивності використання активів та рівня фінансового левериджу – на формування

доходності для власників підприємства. Такий підхід сприяє ідентифікації внутрішніх резервів підвищення ефективності, оптимізації структури капіталу, а також формуванню обґрунтованих управлінських рішень, спрямованих на зміцнення фінансової стійкості, нарощення прибутковості та підвищення інвестиційної привабливості бізнесу. Крім того, системний факторний аналіз дає змогу своєчасно виявляти та попереджати можливі негативні тенденції у фінансово-господарській діяльності.

2. Нами було запропонована факторну модель рентабельності власних фінансових ресурсів, в онові якої лежить оцінка впливу п'ятнадцяти чинників. Проведення багата-факторного аналізу дозволить виявити ключові чинники в системі управління рентабельністю власного капіталу.
3. Цілеспрямоване формування оптимальної структури капіталу підприємства істотно впливає на рівень результативності його господарської діяльності. Відповідно до природи корпоративних відносин, ключовим призначенням власного капіталу є забезпечення економічних інтересів власників, що досягається через раціональне та продуктивне використання активів, сформованих підприємством за рахунок різнопланових джерел фінансування. За таких умов пріоритетного значення набуває процес оптимізації структури капіталу (власного та позикового), орієнтований на створення передумов для підвищення ефективності функціонування підприємства, зміцнення його фінансової стійкості.
4. Водночас аналіз чинників, пов'язаних зі специфікою структури власності, продемонстрував неоднозначність емпіричних висновків. Різносторонність отриманих результатів свідчить про складність інституційних механізмів, які опосередковують взаємозв'язок між формою власності, корпоративним контролем та вибором фінансової політики підприємств, і вказує на потребу в подальшій теоретичній деталізації та поглибленому емпіричному дослідженні зазначеної проблематики.

ВИСНОВКИ ТА ПРОПОЗИЦІЇ

За результатами проведених досліджень можна зробити такі висновки:

1. Власний капітал – відправна «точка» для початку господарської діяльності будь-якого вітчизняного підприємства. Дана багатогранна економічна категорія має щонайменше три аспекти: фінансовий, юридичний та обліковий.
2. Науково обґрунтоване розуміння власного капіталу виходить за межі традиційного бухгалтерського підходу, характеризуючи його не лише як різницю між активами і зобов'язаннями, а як структурно впорядкований комплекс ресурсів, потенціалу та фінансових інструментів, здатний забезпечувати стійкість, економічну самодостатність і стратегічну гнучкість підприємства.
3. У такому тлумаченні власний капітал постає динамічним результатом взаємодії інтересів власників, фінансових рішень менеджменту й зовнішнього ринкового середовища, що дозволяє розглядати його як ключовий регулятор розвитку та базовий елемент довгострокової фінансової рівноваги суб'єкта господарювання.
4. Власний капітал доцільно трактувати як інтегровану фінансову категорію, що відображає економічну участь власників у функціонуванні підприємства та є внутрішнім джерелом його відтворювальної, операційної й інвестиційної активності.
5. Аналіз формування та використання власного капіталу є ключовим елементом інформаційно-аналітичного забезпечення, що слугує підґрунтям для розроблення обґрунтованих оперативних, тактичних і стратегічних управлінських рішень підприємства. У цьому контексті важливого значення набуває розроблення цілісної організаційно-інформаційної моделі, здатної інтегрувати сучасні наукові підходи, методичні інструменти та практичні механізми фінансового менеджменту й аналітики, забезпечуючи системну підтримку процесів управління власним капіталом і підвищення фінансової стійкості підприємств.

6. Проведений економічний аналіз свідчить, що у ТДВ «Чернівецький хімзавод» у 2024 р. порівняно з 2023 р. зафіксовано істотне покращення фінансових результатів діяльності: чистий прибуток зріс на 6127 тис. грн., що становить 2849,8 %, а ключовим чинником такого зростання стало суттєве підвищення результативності операційної діяльності, про що свідчить збільшення операційного прибутку на 7901 тис. грн., або на 1808,5 %.
7. Водночас зіставлення показників 2024 р. із даними 2022 р. демонструє протилежну тенденцію: чистий прибуток зменшився на 14748 тис. грн., що відображає значне зниження позитивного фінансового результату та вказує на значні коливання ефективності діяльності підприємства протягом трирічного періоду.
8. Вертикальний аналіз пасивів ТДВ «Чернівецький хімзавод» засвідчив, що частка власних фінансових ресурсів у структурі капіталу наприкінці 2021–2024 рр. становила відповідно 92,79 %, 91,79 %, 86,48 % та 90,05 %, що свідчить про домінування внутрішніх джерел фінансування у забезпеченні господарської діяльності підприємства. Така динаміка підтверджує високий рівень автономії та залежність розвитку суб'єкта господарювання переважно від власного капіталу, що є позитивним у контексті фінансової стійкості.
9. Динаміка залишків і структурних змін у власному капіталі ТДВ «Чернівецький хімзавод» у 2022–2024 рр. формувалася переважно під впливом приросту нерозподіленого прибутку, який виступав основним джерелом його реінвестування. Аналіз показує, що у 2022 та 2024 рр. обсяг власного капіталу збільшився, що свідчить про позитивний вплив акумульованого фінансового результату попередніх періодів. Водночас у 2023 р. спостерігалось зворотне явище – скорочення залишків власного, що відображає вплив тимчасового зниження результативності діяльності. Така нерівномірність динаміки підкреслює важливість ефективної політики управління нерозподіленим прибутком як ключовим регулятором зміни власного капіталу підприємства.

10. Проведені розрахунки засвідчили, що підприємство характеризується високим рівнем фінансової стійкості, що відповідає оцінці «відмінний фінансовий стан». Визначальним чинником такої стійкості виступає сприятливе співвідношення власного капіталу та зобов'язань, яке забезпечує високий рівень автономії, мінімальну залежність від позикових ресурсів і здатність підприємства самостійно фінансувати свою діяльність без критичного залучення зовнішніх джерел. Це свідчить про наявність достатнього запасу фінансової міцності та стійкої бази для довгострокового розвитку.

Враховуючи результати проведених досліджень можна запропоновувати ряд практичних рекомендацій, які покращать інформаційне забезпечення фінансово менеджменту власного капіталу:

1. Застосування багатofакторного аналізу рентабельності власного капіталу дає підприємствам можливість суттєво підвищити якість управлінських фінансових рішень, оскільки дозволяє виявити реальні джерела формування прибутковості та визначити ключові драйвери її зростання. Використання розширених детермінованих моделей, зокрема запропонованої в кваліфікаційній роботі багатofакторної п'ятнадцятичленної моделі, дає змогу підприємствам не лише оцінити вплив традиційних компонентів (маржинальність, оборотність активів, фінансовий леверидж), а й глибше дослідити роль ліквідності, рівня дебіторської та кредиторської заборгованості, структури активів та параметрів фінансової стійкості у формуванні кінцевого показника ROE. Такий комплексний інструментарій дозволяє своєчасно ідентифікувати внутрішні дисбаланси, попереджати ризики зниження ефективності та визначати напрямки підвищення результативності використання власного капіталу.
2. Для підприємств, що працюють в умовах високої економічної турбулентності та нестабільності фінансового ринку, особливо важливо поєднувати факторний аналіз із системною оптимізацією структури капіталу. Рациональне співвідношення власних і позикових фінансових

ресурсів є визначальним для забезпечення фінансової стійкості, контролю за рівнем ризику, стратегії розвитку та вартості бізнесу. Розроблена модель оптимізації структури капіталу, яка враховує темпи зміни кількості власників, динаміку зростання власного капіталу, вплив боргового навантаження та інституційні характеристики ринку, створює для підприємств можливість прогнозувати наслідки фінансування різними джерелами й визначати той рівень левериджу, що мінімізує фінансові ризики та водночас забезпечує зростання ринкової вартості компанії.

Застосування системного багатофакторного аналізу у взаємозв'язку зі структурним моделюванням капіталу на практиці дозволяє підприємствам:

- підвищити точність оцінювання фінансової результативності та фінансової стійкості;
- визначити пріоритетні напрямки зростання рентабельності власного капіталу;
- сформувати раціональну політику управління активами, власним капіталом й зобов'язаннями;
- покращити якість фінансового планування та інвестиційних рішень;
- забезпечити сталий розвиток і конкурентоспроможність навіть в умовах підвищеного рівня невизначеності та ризику.

Таким чином, впровадження багатофакторного підходу до аналізу рентабельності власного капіталу та використання оптимізаційних моделей структури капіталу стають важливими складовими сучасної системи фінансового менеджменту підприємства. Їх комплексне використання формує основу для прийняття стратегічно вивірених фінансових рішень, спрямованих на формування стабільної, адаптивної та економічно ефективної бізнес-моделі.

Що стосується безпосередньо ТДВ "Чернівецький хімзавод", то для удосконалення процесів формування та використання власного капіталу в системі фінансового менеджменту підприємства, пропонуємо:

1. Запровадити систематичне використання багатофакторного аналізу рентабельності власного капіталу. Це дозволить підприємству своєчасно

виявляти фактори, що формують ROE – чисту маржу, оборотність активів та ефект фінансового важеля – і оперативно впливати на ті складові, які знижують ефективність використання власних коштів.

2. Оптимізувати структуру капіталу шляхом раціонального поєднання власних і позикових ресурсів. Висока залежність від власного капіталу забезпечує стійкість, але обмежує зростання. Доцільно поступово залучати помірні обсяги довгострокового позикового фінансування для розширення виробництва, модернізації обладнання та інвестицій у перспективні напрями.
3. Підвищити оборотність активів для збільшення їхнього внеску у зростання ROE. Рекомендується оптимізувати обсяги запасів, скоротити тривалість операційного циклу та підвищити платіжну дисципліну контрагентів, що дозволить прискорити обіг капіталу та збільшити прибутковість на одиницю активів.
4. Удосконалити політику управління прибутком і дивідендну політику. Для зміцнення капітальної бази підприємству варто збільшити частку нерозподіленого прибутку, спрямованого на інвестиційний розвиток. Це сприятиме зростанню майбутньої рентабельності власного капіталу та підвищенню фінансової стійкості.
5. Використовувати ефект фінансового важеля у безпечних межах. При збереженні високої платоспроможності підприємство може використовувати доступні довгострокові кредитні ресурси для реалізації проєктів з високою віддачею. Це збільшить ROE за умови, що ставка кредиту нижча, ніж рівень рентабельності інвестицій.
6. Сформувати резерви капіталу для покриття непередбачених фінансових ризиків. Частину прибутку слід накопичувати у спеціальних фондах, що забезпечуватиме захист підприємства від ринкових коливань, кризових явищ і втрати ліквідності в умовах невизначеності.

Отже, запропоновані нами заходи сприятимуть покращенню інформаційно-аналітичного забезпечення фінансового менеджменту в сфері формування та використання власного капіталу в наступних звітних роках.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Бланк І. О. Фінансовий менеджмент : навч. посіб. Київ : Ельга, 2008. 722.
2. Боднарчук А. В. Удосконалення комплексного економічного аналізу власного капіталу // Бізнес Інформ. 2013. №3. С. 282–285. URL : <https://www.business-inform.net/thematic-search/?theme=economics-of-enterprise>
3. Бутинець Ф. Ф. Облік власного капіталу за національними стандартами // Вісник ЖІТІ. 2014. № 11. С. 36-42.
4. Бухгалтерський облік : навч.-метод. посібник. / Л. Г. Ловінська, Л. В. Жилкіна, О. М. Голенко та ін. Київ : КНЕУ, 2002. 370 с.
5. Бухгалтерський облік в Україні : навч.посібник. / За ред. Р.Л. Хом'яка, В.І. Лемішевського. 7-ме вид., доп. і перероб. Львів : Національний університет «Львівська політехніка», «Інтелект –Захід», 2014. 1224с.
6. Вівчар О. Й., Саварин О. Й. Власний капітал як фінансове джерело функціонування підприємства // Науковий вісник НЛТУ України. 2015. Вип. 19.5 С. 146-150 с. URL : http://www.nbu.gov.ua/portal/chem_biol/nvnltnu/19_5/pdf
7. Вікован К. Факторний аналіз рентабельності власного капіталу в системі фінансового менеджменту підприємства. // Збірник студентських наукових праць ЧТЕІ ДТЕУ. 2025. Вип. XXXV. ЧТЕІ ДТЕУ, 2025. С. 143-147.
8. Герасимчук В. Економіко-математичне прогнозування фінансового стану в сучасних умовах // The scientific heritage. 2020. № 47. С. 39–52. URL : <https://elibrary.ru/item.asp?id=42976284>
9. Гуріна Н.В., Яригіна А.В. Власний капітал підприємства: економічна сутність, проблеми обліку та шляхи його удосконалення. Економіка та суспільство. 2021. № 33. URL : <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/973>
10. Дропа Я. Б. Фінансовий аналіз : навч. посіб. Львів : ЛНУ ім. Івана Франка,

2023. 238 с. URL : <https://econom.lnu.edu.ua/wp-content/uploads/2016/09/Dropa-Navchalnyy-posibnyk-2024.pdf>
11. Жук Н. Л., Боднарчук А. В. Комплексний економічний аналіз власного капіталу: методика проведення // Економіка АПК. 2015. № 12. С. 58-62.
 12. Івченко Л. В., Удовик Н. Л. Власний капітал: джерела формування та функції // Молодий вчений. 2016. С. 55-59. URL : <http://molodyvcheny.in.ua/files/journal/2016/1/13.pdf>
 13. Іщенко Я. П., Галайда Л. В. Теоретичні основи формування власного капіталу підприємства // Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія: Економічні науки. 2015. Вип. 15 (1). С. 146-148.
 14. Коваленко Л. О. Фінансовий менеджмент : навч. посіб. 2-ге вид., перероб. і доп. Київ: Знання, 2015. 485 с. URL : <http://library.if.ua/books/52.html>
 15. Костирко Р. О. Фінансовий аналіз : навч. посіб. Харків : Фактор, 2015. 784 с.
 16. Концептуальна основа фінансової звітності : Рада з Міжнародних стандартів бухгалтерського обліку від 01.09.2010 р. №929_009. https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/929_009
 17. Корбутяк А. Г., Одайська Н. М. Оптимізація структури капіталу підприємства // Економіка і суспільство. 2018. № 16. С. 375-381. URL : https://economyandsociety.in.ua/journals/16_ukr/57.pdf
 18. Кривов'язюк І. В. Антикризове управління підприємством : навч. посіб. ; 3-є вид., допов. і перероб. Київ : ВД "Кондор", 2020. 396 с. URL : <https://lib.lntu.edu.ua/uk/147258369/11596>
 19. Легенчук С. Ф., Поліщук І. Р. Резервний капітал як інструмент мінімізації ризиків у системі стратегічного управління: обліковий аспект // Проблеми теорії та методології бухгалтерського обліку, контролю і аналізу. 2021. № 2(49). С. 34-39.
 20. Ляшенко Г. П. Управління капіталом підприємства для зміцнення бази оподаткування : навч.-метод. посіб. Ірпінь : Нац. акад. ДПС України, 2014. 194 с.

- 21.Магопець О. А., Шалімова Н. С., Черновол О. М. Фінансовий аналіз : навч. посіб. ; 2-ге вид., випр. і доп. Кропивницький : ЦНТУ, 2022. 230 с.
URL : <https://dspace.kntu.kr.ua/server/api/core/bitstreams/4c90838a-0458-4495-8ee4-99315ea851c4/content>
- 22.Малярець Л. М., Пономаренко Н. М. Управління процесом росту власного капіталу підприємства : монограф. Харків : ХНЕУ, 2014. 132 с.
- 23.Малярчук О. В., Рилєєв С. В., Дрінь І. І. Фінансово-податкові аспекти планування діяльності компаній: економетричний аналіз. Вісник Чернівецького торговельно-економічного інституту. Економічні науки. Вип. II. Чернівці : ЧТЕІ ДТЕУ, 2024. С. 79-95.
- 24.Методика аналізу фінансово-господарської діяльності підприємств державного сектору економіки : Наказ Міністерства фінансів України від 14.02.2006 р. № 170. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0332-06#Text>
- 25.Методика інтегральної оцінки інвестиційної привабливості підприємств і організацій : Наказ Агентства з питань запобігання банкрутства підприємств та організацій від 30.11.1999 р. № 291. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0214-98#Text>
- 26.Методика поглибленого аналізу фінансово-господарського стану підприємств та організацій : Наказ Агентства з питань запобігання банкрутству підприємств та організацій від 26.06.1997 р. № 81. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0288-97#Text>
- 27.Методичні рекомендації щодо виявлення ознак неплатоспроможності підприємства та ознак дій з приховуванням банкрутства, фіктивного банкрутства чи доведення до банкрутства : Наказ Міністерства економіки України від 19.06.2006 р. № 14. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0014665-06#Text>
- 28.Мних Є. В. Аналіз і контроль в системі управління капіталом підприємства. Київ : КНТЕУ, 2013. 232 с.
- 29.Момчев О. М. Вплив фінансових результатів на структуру власного

- капіталу підприємства // Ефективна економіка. 2015. URL : <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=3979>
- 30.Мулик Т. О. Аналітичне забезпечення управління капіталом підприємств // Економічний простір. 2023. № 183. С. 95-103. URL : <https://prostir.pdaba.dp.ua/index.php/journal/article/download/1219/1175/>
- 31.Мулик Т. О. Відображення інформації про власний капітал у звітності господарюючих суб'єктів // Агросвіт. 2020. № 19-20. С. 51-60.
- 32.Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» : Наказ Міністерства фінансів України від 07.02.2013 р. № 73. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0336-13#Text>
- 33.Ногіна С., Шумікін С., Костанян С. Аналіз структури і функцій власного капіталу підприємства // Економічний аналіз. 2012. Вип. 10. Ч. 3. С. 346-349.
- 34.Олександренко І. В. Управління власним капіталом підприємства // Економічний форум. 2016. № 3. С. 211-216.
- 35.Пилипенко О. І. Облік та аналіз власного капіталу: теорія і практика: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. екон. наук. : спец. 08.06.04. “Бухгалтерський облік, аналіз та аудит” / О.І. Пилипенко. – Київ. 2005. 25 с.
- 36.Погріщук Г. Б., Волощук Р. Є. Власний капітал підприємства: сутність і особливості формування в Україні // Економіка та держава. 2020. № 7. С. 16-23. DOI : <https://doi.org/10.32702/2306-6806.2020.7.16>
- 37.Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні : Закон України від 16.07.1999 р. № 996-XIV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/996-14#Text>
- 38.Рубаха М. В., Овчар О. А. Теоретичні аспекти політики управління власним капіталом підприємства // Вісник Одеського національного університету. Серія: Економіка. 2015. Т. 20. Вип. 3. С. 142-145.
- 39.Рудика В. І., Сукрушева Г. О., Гонтар Т. Ю. Теоретична сутність категорії

- "власний капітал підприємств // ЕКОНОМІЧНА НАУКА www.economy.in.ua ства". Глобальні та національні проблеми економіки. 2017. Вип. 17. С. 436-439.
- 40.Склабінська А. І., Дrajниця С. А., Федорук Л. Д. Фінансовий аналіз : навч. посіб. / За заг. ред. М. П. Войнаренка. Львів : «Новий Світ-2000», 2025.
 - 41.Снитюк О. І., Бережна Л. В., Гончаренко І. Г. Математичні методи та моделі оцінювання фінансового стану підприємства // Проблеми сучасних трансформацій. Серія: економіка та управління. 2025. № 17. DOI: <https://doi.org/10.54929/2786-5738-2025-17-11-01>
 - 42.Сопко В. В. Бухгалтерський облік капіталу підприємства (власності, пасивів). Київ : Центр навчальної літератури, 2011. 312 с.
 - 43.Терещенко О. О. Фінансова діяльність суб'єктів господарювання : навч. посібник. Київ : КНЕУ, 2013. 554 с.
 - 44.Тютюнник Ю. М., Дорогань-Писаренко Л. О., Тютюнник С. В. Фінансовий аналіз : навч. посіб. Полтава: Видавництво ПП «Астрія», 2020. 434 с. URL : <http://dSPACE.pdaa.edu.ua:8080/bitstream/123456789/8241/1/>
 - 45.Фінансова діяльність суб'єктів господарювання : навч. посіб. / Л.О. Омелянович, О. В. Чайковська, Г. Є.Долматова. Донецьк : ДонНУНТ, 2013. 281 с.
 - 46.Фінансовий аналіз : навч. посіб. / Р. Б. Сокольська, В. Д. Зелікман, Т. В. Акімова та ін. Харків : Видавництво Іванченка І. С. 2024. 151 с. URL : https://nmetau.edu.ua/file/fin_analiz_lbr_2024_rbr_repozitariy.pdf
 - 47.Фінансовий аналіз : навч. посіб. / І. О. Школьник, І. М. Боярко, О. В. Дейнека ін. та ; за ред. І. О. Школьник. Київ : Центр учбової літератури, 2016. 368 с. URL : <https://essuir.sumdu.edu.ua/server/api/core/bitstreams/01a05557-723a-4bbf-88f9-59fd19bf804f/content>
 - 48.Фінансовий менеджмент : підруч. / Ковалюк О. М. та ін. ; за ред. М. І.

- Крупки. Львів : ЛНУ ім. І.Франка, 2019. 438 с.
- 49.Чудовець В. Облік і звітність власного капіталу: практична складова // Економіка та суспільство. 2024. (70). DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-70-186>
- 50.Швець В. Г. Теорія бухгалтерського обліку : підруч. 2-е вид. Київ : Знання, 2006. 525 с.
- 51.Шморгун Н. П. Фінансовий аналіз : навч. посіб. Київ : ЦУЛ, 2006. 528 с.
- 52.Claude Hitching , D. Stone Understanding Accounting. Financial Times Prentice Hall, 1984. 416 p. URL : https://www.amazon.com.be/-/en/Claude-Hitching/dp/0273018833?language=en_GB
- 53.James C. Van Horne, John M. Wachowicz Fundamentals of financial management. 13th ed. Printice Hall, 2018. 718 p. URL : <http://ijevelib.ysu.am/wp-content/uploads/2018/01/fundamentals-of-financial-management-Van-horne.pdf>

Трактування поняття «власний капітал» у законодавстві та сучасній науковій базі

Джерело, група авторів	Визначення поняття	Коментарі
1	2	3
Нормативна база		
НП(С)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» [32]	Власний капітал являє собою частину в активах підприємства, що залишається після вирахування зобов'язань	Визначення стосується суто кількісних параметрів величини власного капіталу і є словесним повторенням базового облікового рівняння
МСБО «Концептуальні основи фінзвітності» [16]	Власний капітал – залишкова частка в активах суб'єкта господарювання після вирахування всіх його зобов'язань	Ідентичне із визначення в національному обліковому стандарті, оскільки є його основою
Зарубіжні джерела		
Ван Хорн Дж. К., Вахович Джон М. [53, с. 125]	Власний капітал – загальна сума активів за вирахуванням загальної суми зобов'язань, або, іншими словами, балансова вартість простих акцій фірми по номіналу плюс додатково оплачений капітал і нерозподілений прибуток	Перша частина визначення розкриває бухгалтерську сторону поняття, а друга – конкретизує і вказує, які саме складові входять до власного капіталу. Неточність – перераховані не всі джерела поповнення власного капіталу
Стоун Д., Хітчинг К. [52, с.247]	Фонди/засоби акціонерів – та частина капіталу, яка належить акціонерам компанії і на яку розповсюджується обмежена відповідальність. Складається з початкового акціонерного капіталу плюс нерозподілений прибуток від основної діяльності компанії. Інша назва – власний капітал акціонерів	Недоліки визначення: 1) власний капітал крім внесків у зареєстрований капітал і нерозподілений прибуток, може поповнюватись за рахунок і інших джерел; 2) прибуток не обов'язково отримується від основної діяльності; 3) розглядають лише власний капітал акціонерних товариств
Вітчизняні науковці		
Бланк І.О. [1, с. 310]	Власний капітал – фінансові засоби окремого суб'єкта господарювання, що належить йому на правах власності й використовується для формування певної частини його активів	Недоліки: 1) визначення власного капіталу лише як фінансових засобів підприємства; 2) відсутність головної ознаки власного капіталу – здатність генерувати дохід
Іщенко Я.П., Галайда Л.В. [13, с. 146]	Власний капітал – це втілені в чистих активах засоби підприємства, початково вкладені його засновниками чи учасниками, а також накопичені (втрачені) в процесі діяльності його фінансові результати – прибутки і збитки, отримані за весь час існування	Одне з найбільш повних визначень поняття «власний капітал», оскільки автор розкриває основні характерні ознаки даної економічної категорії

Продовження табл. А1

1	2	3
Ляшенко Г.П. [20, с. 18]	Власний капітал – це фінансові засоби, які підприємець створює собі сам (самофінансування)	Власний капітал – є більш ширшим поняттям і охоплює не тільки фінансові засоби, але й матеріальні та нематеріальні ресурси
Мних Є.В. [28, с. 26]	Власний капітал є основою для здійснення діяльності підприємства, показує ступінь незалежності та впливу його власників на підприємство, формується за рахунок внесків власників та накопичення сум доходу від діяльності підприємства	У визначенні охарактеризовано призначення і роль власного капіталу, проте, що конкретно собою представляє дана економічна категорія не розкрито
Омелянович Л.О., Чайковська О.В. [45, с. 53, 55]	Власний капітал показує частку майна підприємства, яка фінансується за рахунок коштів власників і власних коштів підприємства. Сума власного капіталу – це абстрактна вартість майна, яка не є його поточною чи реалізаційною вартістю, а тому не відбиває поточну вартість прав власників	Вчені не вказують про здатність власного капіталу генерувати дохід. При цьому джерелами власного капіталу вбачають виключно внески засновників, хоча це далеко не весь перелік
Сопко В.В. [42, с.56]	Власний капітал – це власні джерела підприємства, які без визначення строку повернення внесені засновниками або залишені ними на підприємстві з уже оподаткованого прибутку	Автор слушно наголошує на тому, що власний капітал формується як із початково внесених засновниками засобів фінансування, так і з реінвестованого прибутку
Швець В.Г. [50, с. 77]	Власний капітал визначає вартістю майна підприємства – тобто чистими активами, що обчислюються як різниця між вартістю майна (активів) і залучених коштів.	Дублює математичну формулу, яка покладена у нормативно затвердженому визначенні в НПСБО 1. Економічна природа власного капіталу не розкрита
Погріщук Г.Б., Волощук Р.Є. [36, с. 19]	Власний капітал – загальна вартість власних джерел засобів підприємства, які належать йому на правах власності і використовуються ним для формування його активів, розраховується сума власного капіталу як активи за вирахуванням зобов'язань	У визначенні автор згадує математичний розрахунок власного капіталу, згаданий у НПСБО 1. Не вказано про здатність власного капіталу генерувати дохід, не деталізовано джерела наповнення власного капіталу

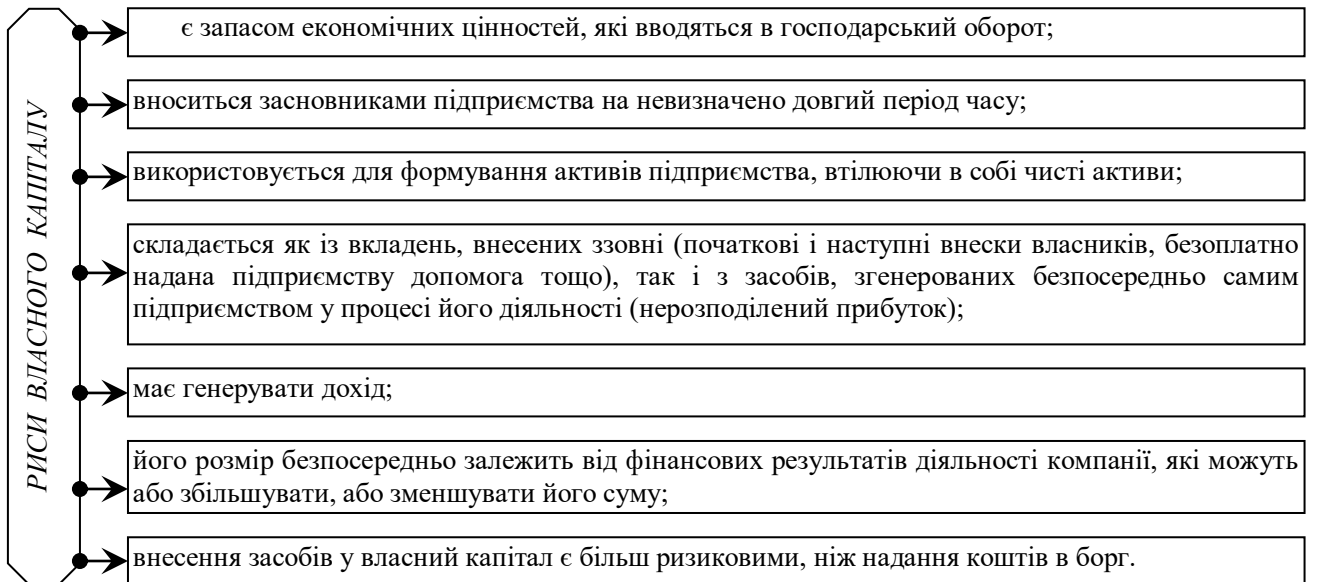

Рис. А1. Характерні ознаки власного капіталу підприємства

Рис. А2. Трьохвимірне роз'яснення сутності терміну «власний капітал»

Функції власного капіталу, що висвітлені в економічній літературі
[12, с. 57]

Виділені функції	Автори									
	Бутинець Ф.Ф. [3]	Вівчар О.Й. [6]	Коваленко Л.О. [14]	Ловінська Л.Г. [4]	Терещенко О.О. [43]	Пилипенко О.І. [35]	Омелянович Л.О. [45]	Швець В.Г. [50]	Хом'як Р.Л. [5]	Разом
1. Гарантійна (відповідальності і захисту прав кредиторів)	+	+	+	+	+	+	+	-	+	8
2. Довгострокового фінансування (забезпечення ліквідності)	+	-	+	+	+	+	-	+	+	7
3. Розподілу доходів і активів	-	+	+	+	+	+	-	+	-	6
4. Основоположна (функція заснування та введення в дію підприємства)	+	-	-	-	+	-	-	-	+	3
5. Самостійності і влади	-	+	+	+	-	-	-	+	-	4
6. Кредитоспроможності	-	+	+	+	-	+	-	+	-	5
7. Фінансування ризику	-	+	+	-	-	-	+	-	-	3
8. Компенсації понесених збитків	-	+	+	-	-	-	+	+	-	4
9. Регулятивна	+	-	-	-	-	-	-	-	+	2
10. Організаційна	+	-	-	-	-	+		-	+	3
11. Довготермінового кредитування	-	+	-	-	-	-	-	-	-	1
12. Захисна функція	-	-	-	-	+	-	-	-	-	1
13. Функція управління та контролю	-	-	-	-	+	-	-	-	-	1
14. Рекламна (репрезентативна) функція	-	-	-	-	+	-	-	-	-	1

**Наукові підходи до виокремлення функцій власного капіталу
підприємства [12, с. 18]**

Автор (автори)	Трактування
Вівчар О.Й. Саварин В.М	Функція самостійності і влади, функція відповідальності і захисту прав кредиторів, функція довготермінового кредитування, функція фінансування ризику, функція кредитоспроможності, функція компенсації понесених збитків, функція розподілу доходів і активів [6, с. 148]
Івченко Л.В., Удовик Н.Л.	Функція управління, функція участі в прибутках, функція обмеження відповідальності, функція забезпечення безперервної діяльності, функція гарантування [12, с. 57-58]
Олександренко І. В.	Функція створення, функція формування, функція забезпечення ефективності, функція стабілізації, функція розподілу, захисна функція [34, с. 214]
Ногіна С., Шумікін С., Костянян С.	Функція заснування та введення в дію підприємства, функція відповідальності та гарантії, захисна функція, функція фінансування та забезпечення ліквідності [33, с. 348-349]
Погріщук Г.Б., Волощук Р.Є.	Реєстраційна функція, емісійна функція, захисна функція, функція фінансування, ціноутворювальна функція, оцінювальна функція, функція індикатора інноваційно-інвестиційної привабливості, іміджева функція [36, с. 17-18]
Рубаха М.В., Овчар О.А.	Функція заснування та введення в дію підприємства, функція довгострокового фінансування діяльності, функція відповідальності, функція компенсації понесених збитків (захисна функція), функція забезпечення перспективної кредитоспроможності, функція фінансування ризику, функція управління та контролю, функція розподілу доходів і активів, репрезентативна функція, функція поточного управління підприємством, нормативна функція, статистична функція, комунікативна функція, трансформаційна функція [38, с. 142]
Рудика В.І., Сукрушева Г.О., Гонтар Т.Ю.	Функція заснування, функція відповідальності, захисна функція, функція розподілу майна, функція фінансування та забезпечення ліквідності, функція управління та контролю [39, с. 438]

Функції та роль власного капіталу підприємства [12, с. 18]

Функція власного капіталу	Зміст функції власного капіталу	Роль власного капіталу
Первинні (базові) функції		
Формувальна	Мобілізація фінансових ресурсів і створення матеріальних умов для заснування й функціонування підприємства	Акумуляування фінансових ресурсів для створення фінансової бази підприємства
Розподільна	Забезпечення участі власників у розподілі чистого прибутку та активів при ліквідації підприємства	Встановлення пропорцій розподілу чистого прибутку та активів між власниками підприємства
Управлінська	Забезпечення участі власників підприємства у прийнятті управлінських рішень	Визначення можливості власників приймати участь в управлінні підприємством
Захисна	Підтримання належної фінансової стійкості та платоспроможності підприємства	Уникнення фінансових ризиків, пов'язаних з формуванням і використанням капіталу підприємства
Вторинні (похідні) функції		
Гарантувальна	Підтвердження платоспроможності та фінансової стійкості для кредиторів та інвесторів	Гарантування інтересів кредиторів та інвесторів
Індикативна	Відображення ринкової вартості підприємства, його надійності та адекватності ринковій кон'юктурі	Формування ринкової вартості підприємства
Репрезентативна	Формування позитивного іміджу підприємства для кредиторів та інвесторів	Відображення інвестиційної привабливості підприємства

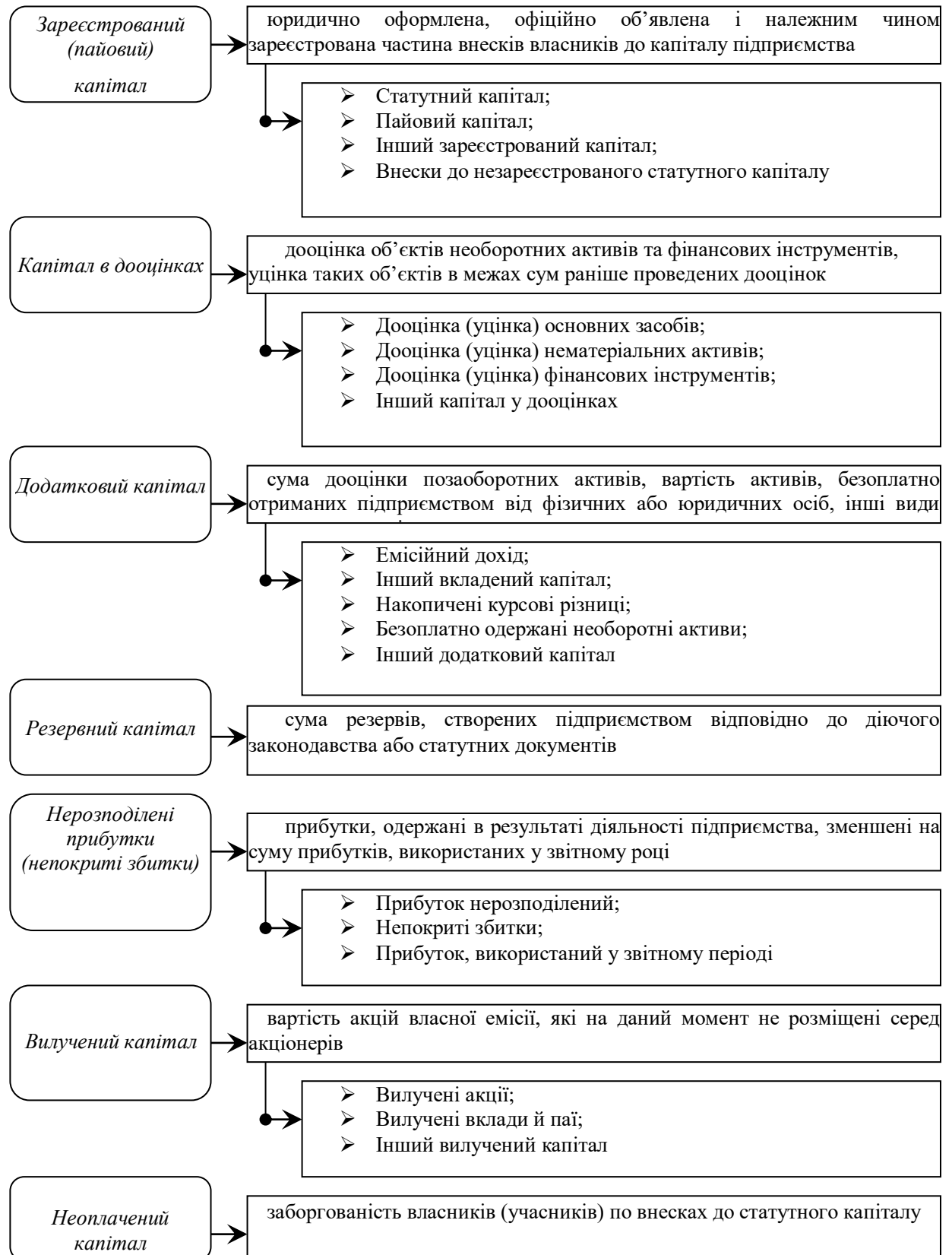

Рис. А3. Компоненти власного капіталу та їх характеристика

Таблиця А5

Елементи власного капіталу на різних підприємствах відповідно до норм вітчизняного законодавства

№ з/п	Вид підприємства	Складові власного капіталу (+ - обов'язково, - ні)							
		Статутний капітал	Пайовий капітал	Додатковий капітал	Резервний капітал	Нерозподілені прибутки (непокриті збитки)	Вилучений капітал	Неоплачений капітал	Фонди
1.	Кооперативні об'єднання з колективною формою власності	-	+	-	-	+	-	+	-
2.	Приватні підприємства	+	-	-	-	+	-	-	-
3.	Акціонерні товариства (публічні та приватні)	+	-	-	+	+	+	+	+
4.	Повні товариства	+	-	-	-	+	-	+	+
5.	Товариства з обмеженою відповідальністю	+	-	-	-	+	-	+	+
6.	Товариства з додатковою відповідальністю	+	-	-	-	+	-	+	+

Рис. А4. Модель власного капіталу в розрізі стадій розвитку підприємства

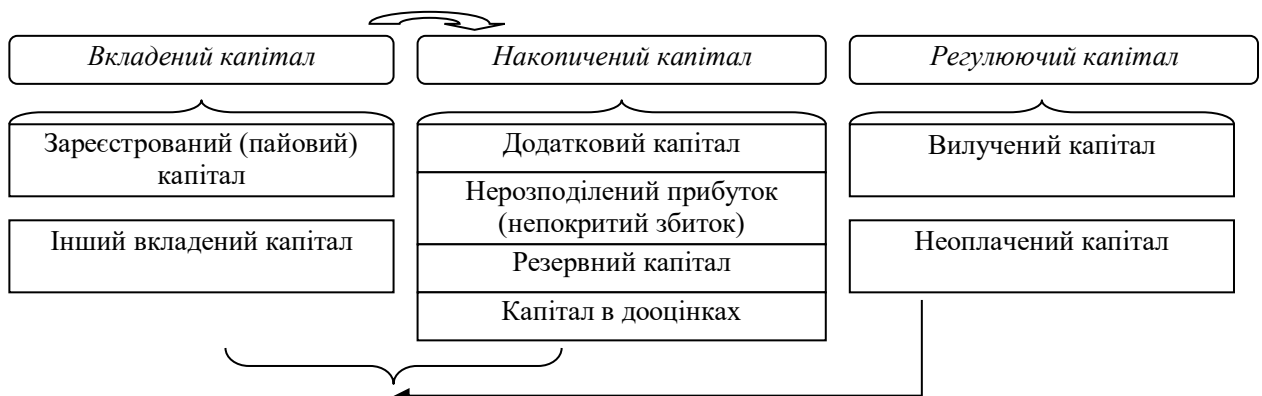

Рис. А5. Структура капіталу за етапами утворення в ході функціонування підприємства

Рис. А6. Систематизована класифікація власного капіталу підприємств

Рис. А7. Модель системи управління власним капіталом на вітчизняних підприємствах

Рис. Б1. Модель зв'язку напрямків аналізу власного капіталу в системі фінансового менеджменту підприємства

**Інформаційна база аналізу власного капіталу та її аналітичні
можливості**

Джерело	Форма	Аналітичні можливості
Публічна фінансова звітність	Баланс (Звіт про фінансовий стан), форма №1	Оцінка динаміки власного капіталу в розрізі реінвестованого чистого прибутку. Розрахунок середньої вартості відповідних груп активів та капіталу в системі оцінки рентабельності, включаючи й рентабельність власного капіталу. Аналіз впливу власного капіталу, а також власного оборотного капіталу на фінансову стійкість підприємства.
	Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід), форма № 2	Оцінка ефективності господарювання на основі показників рентабельності та ділової активності. Використання різних видів прибутку в системі оцінки рентабельності власного капіталу.
	Звіт про власний капітал, форма № 4	Оцінка складу, структури і руху капіталу в розрізі його видів, обчислення показників ефективності споживання та реінвестування капіталу. Визначення впливу реінвестування чистого прибутку на окремі складові власного капіталу (зареєстрований та статутний капітал, нерозподілений прибуток попередніх періодів).
Звіт про результати емісії цінних паперів	Складові елементи та форма визначається НКРЦПФР	Дає змогу визначити причини зміни акціонерного капіталу за рішенням акціонерів у випадках передбачених законодавством і за згодою відповідних державних структур
Внутрішня інформація	Статут	Склад засновників (акціонерів) розподіл часток (номінальна ціна акцій). Зміна у складових елементах власного капіталу під дією внутрішніх, ринкових, інституційних та інших факторів
	Дані реєстрів синтетичного та аналітичного обліків	

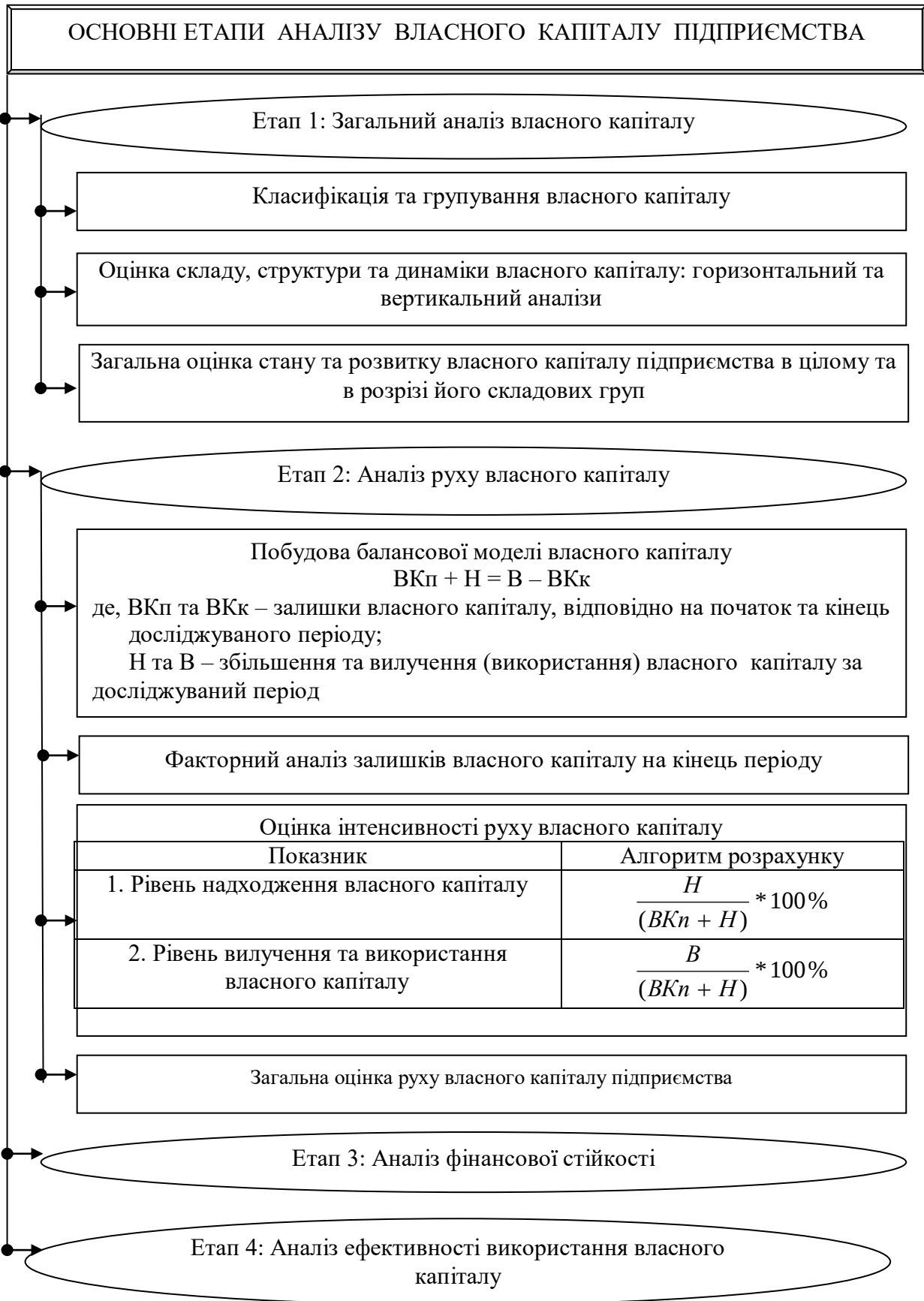

Рис. Б2. Етапи аналізу власного капіталу для виробничого підприємства

Рис. Б3. Методичний інструментарій в системі фінансового аналізу власного капіталу підприємства

Система коефіцієнтів, які розраховуються при аналізі власного капіталу

Показник	Алгоритм розрахунку
1. Рентабельність власного капіталу	$\frac{\text{Чистий прибуток}}{\text{Середня вартість власного капіталу}}$
2. Коефіцієнт забезпечення оборотних активів власним оборотним капіталом	$\frac{\text{Власний оборотний капітал}}{\text{Оборотні активи}}$
3. Маневреність власного оборотного капіталу	$\frac{\text{Грошові кошти}}{\text{Власний оборотний капітал}}$
4. Коефіцієнт забезпечення запасів власним оборотним капіталом	$\frac{\text{Власний оборотний капітал}}{\text{Запаси}}$
5. Коефіцієнт автономії	$\frac{\text{Власний капітал}}{\text{Капітал}}$
6. Коефіцієнт маневреності власного капіталу	$\frac{\text{Власний оборотний капітал}}{\text{Власний капітал}}$
7. Коефіцієнт фінансової стабільності	$\frac{\text{Власний капітал}}{\text{Позиковий капітал}}$
8. Коефіцієнт фінансового важеля	$\frac{\text{Довгострокові зобов'язання}}{\text{Власний капітал}}$
9. Коефіцієнт участі акціонерів	$\frac{\text{Залишки статутного капіталу}}{\text{Залишки власного капіталу}}$
10. Коефіцієнт фінансового ризику	$\frac{\text{Залишки поточних зобов'язань}}{\text{Залишки власного капіталу}}$
11. Період окупності власного капіталу	$\frac{\text{Середні залишки власного капіталу}}{\text{Чистий прибуток}}$

Таблиця ВІ

**Склад та динаміка фінансових результатів ТДВ "Чернівецький
хімзавод" за 2022-2024 рр.**

тис. грн.

№ з/п	Показники	Роки			Абсолютний приріст			Темп приросту, %		
		2022	2023	2024	2023/ 2022	2024/ 2023	2024/ 2022	2023/ 2022	2024/ 2023	2024/ 2022
1.	Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	71279	72879	82045	1600	9166	10766	2,2	12,6	15,1
2.	Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	44084	55978	54898	11894	-1080	10814	27,0	-1,9	24,5
3.	Валовий прибуток	27195	16901	27147	-10294	10246	-48	-37,9	60,6	-0,2
4.	Всього операційних доходів	87567	78805	90096	-8762	11291	2529	-10,0	14,3	2,9
4.1.	Інші операційні доходи (всього)	16288	5926	8051	-10362	2125	-8237	-63,6	35,9	-50,6
4.1.1.	Операційна оренда активів	1765	1888	2824	123	936	1059	7,0	49,6	60,0
4.1.2.	Операційна курсова різниця	13140	2103	2990	-11037	887	-10150	-84,0	42,2	-77,2
4.1.3.	Реалізація інших оборотних активів	564	381	15	-183	-366	-549	-32,4	-96,1	-97,3
4.1.4.	Штрафи, пені, неустойки	-	-	-	-	-	-	-	-	-
4.1.5.	Інші операційні доходи	819	1554	2222	735	668	1403	89,7	43,0	171,3
5.	Всього операційних витрат	69278	78391	82195	9113	3804	12917	13,2	4,9	18,6
5.1.	Адміністративні витрати	11800	14354	15312	2554	958	3512	21,6	6,7	29,8
5.2.	Витрати на збут	3711	4415	5814	704	1399	2103	19,0	31,7	56,7
5.3.	Інші операційні витрати (всього)	9683	3644	6171	-6039	2527	-3512	-62,4	69,3	-36,3
5.3.1.	Операційна оренда активів	977	933	2060	-44	1127	1083	-4,5	120,8	110,8
5.3.2.	Операційна курсова різниця	6236	1778	2328	-4458	550	-3908	-71,5	30,9	-62,7
5.3.3.	Реалізація інших оборотних активів	138	67	13	-71	-54	-125	-51,4	-80,6	-90,6
5.3.4.	Штрафи, пені, неустойки	4	45	3	41	-42	-1	1025,0	-93,3	-25,0
5.3.5.	Інші операційні витрати	2328	821	1767	-1507	946	-561	-64,7	115,2	-24,1
5.3.5.1	Відрахування до резерву сумнівних боргів	4	72	-	68	-72	-4	1700,0	-100,0	-100,0
6.	Фінансовий результат від операційної діяльності	18289	414	7901	-17875	7487	-10388	-97,7	1808,5	-56,8
7.	Інші доходи	69	2	3	-67	1	-66	-97,1	50,0	-95,7
8.	Фінансові витрати	53	67	75	14	8	22	26,4	11,9	41,5
8.1.	Проценти	53	67	75	14	8	22	26,4	11,9	41,5
9.	Інші витрати	55	2	-	-53	-2	-55	-96,4	-100,0	-100,0
10.	Всього доходів	87636	78807	90099	-8829	11292	2463	-10,1	14,3	2,8
11.	Всього витрат	69386	78460	82270	9074	3810	12884	13,1	4,9	18,6
12.	Фінансовий результат до оподаткування	18250	347	7829	-17903	7482	-10421	-98,1	2156,2	-57,1
13.	Податок на прибуток	3287	132	1487	-3155	1355	-1800	-96,0	1026,5	-54,8
14.	Всього витрат, включаючи податок на прибуток	72673	78592	83757	5919	5165	11084	8,1	6,6	15,3
15.	Чистий прибуток	14963	215	6342	-14748	6127	-8621	-98,6	2849,8	-57,6

Таблиця В2

Склад та структура динаміка доходів ТДВ "Чернівецький хімзавод" за 2022-2024 рр.

№ з/П	Статті інших операційних доходів	Роки						Приріст питомої ваги, %		
		2022		2023		2024				
		Тис. грн.	Питома вага, %	Тис. грн.	Питома вага, %	Тис. грн.	Питома вага, %	2023/2022	2024/2023	2024/2022
1.	Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт та послуг)	71279	81,34	72879	92,48	82045	91,06	11,14	-1,42	9,73
2.	Всього операційних доходів	87567	99,92	78805	100,00	90096	100,00	0,08	0,00	0,08
3.	Інші операційні доходи	16288	18,59	5926	7,52	8051	8,94	-11,07	1,42	-9,65
4.	Інші доходи	69	0,08	2	0,00	3	0,00	-0,08	0,00	-0,08
5.	Всього доходів	87636	100,00	78807	100,00	90099	100,00	X	X	X

Таблиця В3

Склад та структура динаміка витрат ТДВ "Чернівецький хімзавод" за 2022-2024 рр.

№ з/П	Статті інших операційних доходів	Роки						Приріст питомої ваги, %		
		2022		2023		2024				
		Тис. грн.	Питома вага, %	Тис. грн.	Питома вага, %	Тис. грн.	Питома вага, %	2023/2022	2024/2023	2024/2022
1.	Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	44084	63,53	55978	71,35	54898	66,73	7,81	-4,62	3,19
2.	Інші операційні витрати	9683	13,96	3644	4,64	6171	7,50	-9,31	2,86	-6,45
3.	Всього операційних витрат	69278	99,84	78391	99,91	82195	99,91	0,07	0,00	0,06
4.	Адміністративні витрати	11800	17,01	14354	18,29	15312	18,61	1,29	0,32	1,61
5.	Витрати на збут	3711	5,35	4415	5,63	5814	7,07	0,28	1,44	1,72
6.	Фінансові витрати	53	0,08	67	0,09	75	0,09	0,01	0,01	0,01
7.	Інші витрати	55	0,08	2	0,00	0	0,00	-0,08	0,00	-0,08
8.	Всього витрат	69386	100,00	78460	100,00	82270	100,00	X	X	X

Таблиця В4

Склад, структура та динаміка інших операційних доходів ТДВ "Чернівецький хімзавод" за 2022-2024 рр.

№ з/п	Статті інших операційних доходів	Роки						Приріст								
		2022		2023		2024		Абсолютний, тис. грн.			Відносний, %			Питомої ваги, %		
		Тис. грн.	Питома вага, %	Тис. грн.	Питома вага, %	Тис. грн.	Питома вага, %	2023/ 2022	2024/ 2023	2024/ 2022	2023/ 2022	2024/ 2023	2024/ 2022	2023/ 2022	2024/ 2023	2024/ 2022
1.	Операційна оренда активів	1765	10,84	1888	31,86	2824	35,08	123	936	1059	7,0	49,6	60,0	21,02	3,22	24,24
2.	Операційна курсова різниця	13140	80,67	2103	35,49	2990	37,14	-11037	887	-10150	-84,0	42,2	-77,2	-45,19	1,65	-43,53
3.	Реалізація інших оборотних активів	564	3,46	381	6,43	15	0,19	-183	-366	-549	-32,4	-96,1	-97,3	2,97	-6,24	-3,28
4.	Інші операційні доходи	819	5,03	1554	26,22	2222	27,60	735	668	1403	89,7	43,0	171,3	21,20	1,38	22,57
5.	Інші операційні доходи (всього)	16288	100,00	5926	100,00	8051	100,00	-10362	2125	-8237	-63,6	35,9	-50,6	X	X	X

Таблиця В5

Склад, структура та динаміка інших операційних витрат ТДВ "Чернівецький хімзавод" за 2022-2024 рр.

№ з/п	Статті інших операційних витрат	Роки						Приріст								
		2022		2023		2024		Абсолютний, тис. грн.			Відносний, %			Питомої ваги, %		
		Тис. грн.	Питома вага, %	Тис. грн.	Питома вага, %	Тис. грн.	Питома вага, %	2023/ 2022	2024/ 2023	2024/ 2022	2023/ 2022	2024/ 2023	2024/ 2022	2023/ 2022	2024/ 2023	2024/ 2022
1.	Операційна оренда активів	977	10,09	933	25,60	2060	33,38	-44	1127	1083	-4,5	120,8	110,8	23,29	7,78	23,29
2.	Операційна курсова різниця	6236	64,40	1778	48,79	2328	37,72	-4458	550	-3908	-71,5	30,9	-62,7	-26,68	-11,07	-26,68
3.	Реалізація інших оборотних активів	138	1,43	67	1,84	13	0,21	-71	-54	-125	-51,4	-80,6	-90,6	-1,22	-1,63	-1,22
4.	Штрафи, пені, неустойки	4	0,04	45	1,23	3	0,05	41	-42	-1	1025,0	-93,3	-25,0	0,01	-1,18	0,01
5.	Інші операційні витрати	2328	24,04	821	22,53	1767	28,63	-1507	946	-561	-64,7	115,2	-24,1	4,59	6,10	4,59
6.	Інші операційні витрати (всього)	9683	100,00	3644	100,00	6171	100,00	-6039	2527	-3512	-62,4	69,3	-36,3	X	X	X

Таблиця В6

Склад, структура та динаміка операційних витрат за елементами по ТДВ "Чернівецький хімзавод" за 2022-2024 рр.

№ з/п	Елементи операційних витрат	Роки						Приріст								
		2022		2023		2024		Абсолютний, тис. грн.			Відносний, %			Питомої ваги, %		
		Тис. грн.	Питома вага, %	Тис. грн.	Питома вага, %	Тис. грн.	Питома вага, %	2023/ 2022	2024/ 2023	2024/ 2022	2023/ 2022	2024/ 2023	2024/ 2022	2023/ 2022	2024/ 2023	2024/ 2022
1.	Матеріальні затрати	40382	58,20	52408	65,40	45248	60,42	12026	-7160	4866	29,8	-13,7	12,0	2,22	-4,98	2,22
2.	Витрати на оплату праці	18766	27,04	17191	21,45	18714	24,99	-1575	1523	-52	-8,4	8,9	-0,3	-2,05	3,54	-2,05
3.	Відрахування на соціальні заходи	4149	5,98	3760	4,69	4052	5,41	-389	292	-97	-9,4	7,8	-2,3	-0,57	0,72	-0,57
4.	Амортизація	1678	2,42	1574	1,96	1922	2,57	-104	348	244	-6,2	22,1	14,5	0,15	0,61	0,15
5.	Інші операційні витрати	4414	6,36	5202	6,49	4948	6,61	788	-254	534	17,9	-4,9	12,1	0,25	0,12	0,25
6.	Операційні витрати разом	69389	100,00	80135	100,00	74884	100,00	10746	-5251	5495	15,5	-6,6	7,9	X	X	X

Таблиця В7

Динаміка показників рентабельності по ТДВ «Чернівецький хімзавод» за 2022-2024 рр.

№ з/п	Показники	Роки			Абсолютний приріст			Темп приросту, %		
		2022	2023	2024	2023/ 2022	2024/ 2023	2024/ 2022	2023/ 2022	2024/ 2023	2024/ 2022
1. Вихідні дані, тис. грн.										
1.1.	Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	71279	72879	82045	1600	9166	10766	2,2	12,6	15,1
1.2.	Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	44084	55978	54898	11894	-1080	10814	27,0	-1,9	24,5
1.3.	Валовий прибуток	27195	16901	27147	-10294	10246	-48	-37,9	60,6	-0,2
1.4.	Прибуток від операційної діяльності	18289	414	7901	-17875	7487	-10388	-97,7	1808,5	-56,8
1.5.	Всього операційних доходів	87567	78805	90096	-8762	11291	2529	-10,0	14,3	2,9
1.6.	Всього операційних витрат	69278	78391	82195	9113	3804	12917	13,2	4,9	18,6
1.7.	Всього доходів	87636	78807	90099	-8829	11292	2463	-10,1	14,3	2,8
1.8.	Всього витрат	69386	78460	82270	9074	3810	12884	13,1	4,9	18,6
1.9.	Фінансовий результат до оподаткування	18250	347	7829	-17903	7482	-10421	-98,1	2156,2	-57,1
1.10.	Чистий прибуток	14963	215	6342	-14748	6127	-8621	-98,6	2849,8	-57,6
1.11.	Середня вартість активів	64832	71525	71683	6693	158	6851	10,3	0,2	10,6
1.12.	Середня вартість оборотних активів	52860	58646	58923	5786	277	6063	10,9	0,5	11,5
1.13.	Середні залишки власного капіталу	59799	63755	63276	3956	-479	3477	6,6	-0,8	5,8
2. Показники рентабельності, %										
2.1. Ресурсний підхід										
2.1.1.	Рентабельність активів (майна) за прибутком до оподаткування	28,1	0,5	10,9	-27,7	10,4	-17,2	X	X	X
2.1.2.	Рентабельність активів (майна) за чистим прибутком	23,1	0,3	8,8	-22,8	8,5	-14,2	X	X	X
2.1.3.	Рентабельність оборотних активів за прибутком від операційної діяльності	34,6	0,7	13,4	-33,9	12,7	-21,2	X	X	X
2.1.4.	Рентабельність оборотних активів за прибутком до оподаткування	34,5	0,6	13,3	-33,9	12,7	-21,2	X	X	X
2.1.5.	Рентабельність оборотних активів за чистим прибутком	28,3	0,4	10,8	-27,9	10,4	-17,5	X	X	X
2.1.6.	Рентабельність власного капіталу за прибутком до оподаткування	30,5	0,5	12,4	-30,0	11,8	-18,1	X	X	X
2.1.7.	Рентабельність власного капіталу за чистим прибутком	25,0	0,3	10,0	-24,7	9,7	-15,0	X	X	X
2.2. Витратний підхід										
2.2.1.	Рентабельність реалізованої продукції (товарів, робіт та послуг) за валовим прибутком	61,7	30,2	49,4	-31,5	19,3	-12,2	X	X	X
2.2.2.	Рентабельність реалізованої продукції (товарів, робіт та послуг) за прибутком від операційної діяльності	41,5	0,7	14,4	-40,7	13,7	-27,1	X	X	X
2.2.3.	Рентабельність операційної діяльності	26,4	0,5	9,6	-25,9	9,1	-16,8	X	X	X
2.2.4.	Рентабельність всієї фінансово-господарської діяльності	21,6	0,3	7,7	-21,3	7,4	-13,9	X	X	X
2.3. Доходний підхід										
3.2.1.	Рентабельність реалізованої продукції (товарів, робіт та послуг) за валовим прибутком	38,2	23,2	33,1	-15,0	9,9	-5,1	X	X	X
3.2.2.	Рентабельність реалізованої продукції (товарів, робіт та послуг) за прибутком від операційної діяльності	25,7	0,6	9,6	-25,1	9,1	-16,0	X	X	X
3.2.3.	Рентабельність операційної діяльності	20,9	0,5	8,8	-20,4	8,2	-12,1	X	X	X
3.2.4.	Рентабельність всієї фінансово-господарської діяльності	17,1	0,3	7,0	-16,8	6,8	-10,0	X	X	X

Таблиця В8

Динаміка показників, які характеризують ділову активність ТДВ "Чернівецький хімзавод" за 2022-2024 рр.

№ з/п	Показники	2022 рік	2023 рік	2024 рік	Абсолютний приріст			Темп приросту, %		
					2023/2022	2024/2023	2024/2022	2023/2022	2024/2023	2024/2022
1. Вихідні дані, тис. грн.										
1.1.	Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	71279	72879	82045	1600	9166	10766	2,2	12,6	15,1
1.2.	Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	44084	55978	54898	11894	-1080	10814	27,0	-1,9	24,5
1.3.	Середня вартість активів	64832	71525	71683	6693	158	6851	10,3	0,2	10,6
1.4.	Середня вартість оборотних активів	52860	58646	58923	5786	277	6063	10,9	0,5	11,5
1.5.	Середня вартість запасів	19432	26558	26770	7126	212	7338	36,7	0,8	37,8
1.6.	Середні залишки поточної дебіторської заборгованості	7819	5474	7548	-2345	2074	-271	-30,0	37,9	-3,5
1.7.	Середні залишки поточної кредиторської заборгованості	3609	5221	5290	1612	69	1681	44,7	1,3	46,6
2. Коефіцієнти оборотності, кількість оборотів										
2.1.	Ресурсовіддача (коефіцієнт оборотності активів)	1,099	1,019	1,145	-0,081	0,126	0,045	-7,3	12,3	4,1
2.2.	Коефіцієнт оборотності оборотних активів	1,348	1,243	1,392	-0,106	0,150	0,044	-7,8	12,0	3,3
2.3.	Коефіцієнт оборотності запасів	2,269	2,108	2,051	-0,161	-0,057	-0,218	-7,1	-2,7	-9,6
2.4.	Коефіцієнт оборотності поточної дебіторської заборгованості	9,116	13,314	10,870	4,198	-2,444	1,754	46,0	-18,4	19,2
2.5.	Коефіцієнт оборотності поточної кредиторської заборгованості	12,215	10,722	10,378	-1,493	-0,344	-1,837	-12,2	-3,2	-15,0
3. Тривалість (період) обороту, дні										
3.1.	Тривалість (період) обороту активів	327,4	353,3	314,5	25,9	-38,8	-12,9	7,9	-11,0	-3,9
3.2.	Тривалість (період) обороту оборотних активів	267,0	289,7	258,5	22,7	-31,2	-8,5	8,5	-10,8	-3,2
3.3.	Тривалість (період) обороту запасів	158,7	170,8	175,5	12,1	4,7	16,8	7,6	2,8	10,6
3.4.	Період погашення дебіторської заборгованості	39,5	27,0	33,1	-12,5	6,1	-6,4	-31,6	22,6	-16,2
3.5.	Період погашення кредиторської заборгованості	29,5	33,6	34,7	4,1	1,1	5,2	13,9	3,3	17,6
3.6.	Період операційного циклу	198,2	197,8	208,7	-0,4	10,9	10,5	-0,2	5,5	5,3
3.7.	Період фінансового циклу	168,7	164,3	174,0	-4,4	9,7	5,3	-2,6	5,9	3,1

Факторний аналіз рентабельності власного капіталу ТДВ "Чернівецький хімзавод" за 2023-2024 рр.

№ з/п	Показники	Роки		Скореговані (умовні) показники		Відхилення			
		2023	2024	1	2	Всього	У т.ч. за рахунок		
							Рентабельності реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	Ресурсовіддачі	Коефіцієнту фінансової залежності
1.	Рентабельність реалізованої продукції, %	0,29	7,73	7,73	7,73	7,44	X	X	X
2.	Ресурсовіддача, обороти	1,106	1,144	1,106	1,144	0,038	X	X	X
3.	Коефіцієнт фінансової залежності	1,156	1,131	1,156	1,156	-0,025	X	X	X
4.	Рентабельність власного капіталу, %	0,3	10,0	9,9	10,2	9,7	9,6	0,3	-0,2
Факторна модель									
$P_{BK} = \frac{ЧП}{ЧДР} * \frac{ЧДР}{A(K)} * \frac{A(K)}{BK} = P_{реал} * K_{об} * K_{фз}, \quad (3.1)$ де P_{BK} – рентабельність власного капіталу, %; $ЧП$ – чистий прибуток, тис. грн.; $ЧДР$ – чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг), тис. грн.; $A(K)$ – активи (капітал) підприємства, тис. грн.; BK – власний капітал, тис. грн.; $P_{реал}$ – рентабельність реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг), %; $K_{об}$ – ресурсовіддача, кількість оборотів; $K_{фз}$ – коефіцієнт фінансової залежності.									

Таблиця В10

Склад, структура та динаміка активів ТДВ "Чернівецький хімзавод" за 2022-2024 рр.

№ з/п	Показники	На кінець року								Приріст											
		2021		2022		2023		2024		Абсолютний, тис. грн.				Відносний (темپ приросту), %				Питокої ваги, %			
		Тис. грн.	Питома вага, %	Тис. грн.	Питома вага, %	Тис. грн.	Питома вага, %	Тис. грн.	Питома вага, %	2022	2023	2024	2024/2022	2022	2023	2024	2024/2022	2022	2023	2024	2024/2022
1.	Необоротні активи	11255	19,39	12689	17,72	13068	18,29	12452	17,31	1434	379	-616	1197	12,7	3,0	-4,7	10,6	-0,63	0,58	-0,98	-1,04
1.1.	Нематеріальні активи	36	0,06	27	0,04	17	0,02	8	0,01	-9	-10	-9	-28	-25,0	-37,0	-52,9	-77,8	-0,02	-0,01	-0,01	-0,05
1.2.	Незавершені капітальні інвестиції	2377	4,09	206	0,29	485	0,68	544	0,76	-2171	279	59	-1833	-91,3	135,4	12,2	-77,1	-0,15	0,39	0,08	0,32
1.3.	Основні засоби	8842	15,23	12456	17,39	12566	17,59	11900	16,54	3614	110	-666	3058	40,9	0,9	-5,3	34,6	-0,46	0,20	-1,05	-1,31
2.	Оборотні активи	46794	80,61	58926	82,28	58366	81,71	59480	82,69	12132	-560	1114	12686	25,9	-1,0	1,9	27,1	0,63	-0,58	0,98	1,04
2.1.	Запаси	14475	24,94	24389	34,06	28272	39,58	24812	34,49	9914	3883	-3460	10337	68,5	15,9	-12,2	71,4	5,00	5,52	-5,08	5,43
2.1.1.	Виробничі запаси	5640	9,72	10450	14,59	11897	16,65	9780	13,60	4810	1447	-2117	4140	85,3	13,8	-17,8	73,4	4,98	2,06	-3,06	3,99
2.1.2.	Готова продукція	8511	14,66	13242	18,49	15899	22,26	13784	19,16	4731	2657	-2115	5273	55,6	20,1	-13,3	62,0	-0,04	3,77	-3,09	0,63
2.1.3.	Товари	314	0,54	697	0,97	931	1,30	1158	1,61	383	234	227	844	122,0	33,6	24,4	268,8	0,05	0,33	0,31	0,69
2.2.	Поточна дебіторська заборгованість	12254	21,11	3383	4,72	7565	10,59	7531	10,47	-8871	4182	-34	-4723	-72,4	123,6	-0,4	-38,5	-5,85	5,87	-0,12	-0,10
2.2.1.	За товари, роботи, послуги	10331	17,80	1134	1,58	6114	8,56	3548	4,93	-9197	4980	-2566	-6783	-89,0	439,2	-42,0	-65,7	-7,69	6,98	-3,63	-4,34
2.2.2.	За виданими авансами	354	0,61	767	1,07	162	0,23	2392	3,33	413	-605	2230	2038	116,7	-78,9	1376,5	575,7	0,49	-0,84	3,10	2,75
2.2.3.	З бюджетом	1295	2,23	1438	2,01	163	0,23	124	0,17	143	-1275	-39	-1171	11,0	-88,7	-23,9	-90,4	1,64	-1,78	-0,06	-0,20
2.2.4.	Інша заборгованість	274	0,47	44	0,06	1126	1,58	1287	1,79	-230	1082	161	1013	-83,9	2459,1	14,3	369,7	-0,29	1,51	0,21	1,44
2.3.	Гроші та їх еквіваленти	20007	34,47	30207	42,18	21499	30,10	26914	37,42	10200	-8708	5415	6907	51,0	-28,8	25,2	34,5	0,25	-12,08	7,32	-4,51
2.4.	Інші оборотні активи	58	0,10	947	1,32	575	0,80	483	0,67	889	-372	-92	425	1532,8	-39,3	-16,0	732,8	1,23	-0,52	-0,13	0,58
3.	Активи	58049	100,00	71615	100,00	71434	100,00	71932	100,00	13566	-181	498	13883	23,4	-0,3	0,7	23,9	X	X	X	X

Таблиця В11

Склад та структура оборотних активів ТДВ "Чернівецький хімзавод" за 2022-2024 рр.

№ з/п	Групи активів	На кінець року								Приріст питомої ваги, %			
		2021		2022		2023		2024		2022	2023	2024	2024/ 2022
		Тис. грн.	Питома вага, %	Тис. грн.	Питома вага, %	Тис. грн.	Питома вага, %	Тис. грн.	Питома вага, %				
1.	Запаси	14475	30,93	24389	41,39	28272	48,44	14475	24,34	10,46	7,05	-24,10	-6,60
1.1.	Виробничі запаси	5640	12,05	10450	17,73	11897	20,38	5640	9,48	5,68	2,65	-10,90	-2,57
1.2.	Готова продукція	8511	18,19	13242	22,47	15899	27,24	8511	14,31	4,28	4,77	-12,93	-3,88
1.3.	Товари	314	0,67	697	1,18	931	1,60	314	0,53	0,51	0,41	-1,07	-0,14
2.	Поточна дебіторська заборгованість	12254	26,19	3383	5,74	7565	12,96	12254	20,60	-20,45	7,22	7,64	-5,59
2.1.	За товари, роботи, послуги	10331	22,08	1134	1,92	6114	10,48	10331	17,37	-20,15	8,55	6,89	-4,71
2.2.	За виданими авансами	354	0,76	767	1,30	162	0,28	354	0,60	0,55	-1,02	0,32	-0,16
2.3.	З бюджетом	1295	2,77	1438	2,44	163	0,28	1295	2,18	-0,33	-2,16	1,90	-0,59
2.4.	Інша заборгованість	274	0,59	44	0,07	1126	1,93	274	0,46	-0,51	1,85	-1,47	-0,12
3.	Гроші та їх еквіваленти	20007	42,76	30207	51,26	21499	36,83	20007	33,64	8,51	-14,43	-3,20	-9,12
4.	Інші оборотні активи	58	0,12	947	1,61	575	0,99	483	0,81	1,48	-0,62	-0,17	0,69
5.	Оборотні активи	46794	100,00	58926	100,00	58366	100,00	59480	100,00	X	X	X	X

Таблиця В12

Склад, структура та динаміка пасивів ТДВ "Чернівецький хімзавод" за 2022-2024 рр.

№ з/П	Показники	На кінець року								Приріст											
		2021		2022		2023		2024		Абсолютний, тис. грн.				Відносний (темپ приросту), %				Питокої ваги, %			
		Тис. грн.	Питома вага, %	Тис. грн.	Питома вага, %	Тис. грн.	Питома вага, %	Тис. грн.	Питома вага, %	2022	2023	2024	2024/2022	2022	2023	2024	2024/2022	2022	2023	2024	2024/2022
1.	Власний капітал	53865	92,79	65733	91,79	61777	86,48	64774	90,05	11868	-3956	2997	10909	22,0	-6,0	4,9	20,3	-1,00	-5,31	3,57	-2,74
1.1.	Зареєстрований капітал	1474	2,54	1474	2,06	1474	2,06	1474	2,05	-	-	-	-	-	-	-	-	-0,48	0,00	-0,01	-0,49
1.2.	Резервний капітал	485	0,84	485	0,68	485	0,68	485	0,67	-	-	-	-	-	-	-	-	-0,16	0,00	0,00	-0,17
1.2.	Нерозподілений прибуток	51906	89,42	63774	89,05	59818	83,74	62815	87,33	11868	-3956	2997	10909	22,9	-6,2	5,0	21,0	-0,37	-5,31	3,59	-2,09
2.	Всього зобов'язань	4184	7,21	5882	8,21	9657	13,52	7158	9,95	1698	3775	-2499	2974	40,6	64,2	-25,9	71,1	1,00	5,31	-3,57	2,74
2.1.	Довгострокові зобов'язання (цільове фінансування)	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
2.2.	Поточні зобов'язання	4184	7,21	5882	8,21	9657	13,52	7158	9,95	1698	3775	-2499	2974	40,6	64,2	-25,9	71,1	1,00	5,31	-3,57	2,74
2.2.1.	Короткострокові кредити банків	-	-	1000	1,40	1200	1,68	-	-	1000	200	-1200	-	-	20,0	100,0	-	1,40	0,28	-	-
2.2.2.	Поточна кредиторська заборгованість за	3086	5,32	4131	5,77	6311	8,83	4269	5,93	1045	2180	-2042	1183	33,9	52,8	-32,4	38,3	0,45	3,06	-2,90	0,61
2.2.2.1	Товари, роботи, послуги	1336	2,30	961	1,34	2062	2,89	134	0,19	-375	1101	-1928	-1202	-28,1	114,6	-93,5	-90,0	-0,96	1,55	-2,70	-2,11
2.2.2.2	Розрахунками з бюджетом	579	1,00	436	0,61	433	0,61	788	1,10	-143	-3	355	209	-24,7	-0,7	82,0	36,1	-0,39	0,00	0,49	0,10
2.2.2.2.1	З податку на прибуток	300	0,52	-	-	-	-	218	0,30	-300	-	-	-82	-100,0	-	-	-27,3	-0,52	-	-	-0,22
2.2.2.3.	Розрахунками зі страхування	182	0,31	216	0,30	208	0,29	233	0,32	34	-8	25	51	18,7	-3,7	12,0	28,0	-0,01	-0,01	0,03	0,01
2.2.2.4.	Розрахунками з оплати праці	931	1,60	859	1,20	751	1,05	1022	1,42	-72	-108	271	91	-7,7	-12,6	36,1	9,8	-0,40	-0,15	0,37	-0,18
2.2.2.5.	За одержаними авансами	15	0,03	1659	2,32	2770	3,88	2000	2,78	1644	1111	-770	1985	10960,0	67,0	-27,8	13233,3	2,29	1,56	-1,10	2,75
2.2.2.6.	За розрахунками з учасниками	43	0,07	66	0,09	87	0,12	92	0,13	23	21	5	49	53,5	31,8	5,7	114,0	0,02	0,03	0,01	0,06
2.2.3.	Поточні забезпечення	837	1,44	360	0,50	346	0,48	484	0,67	-477	-14	138	-353	-57,0	-3,9	39,9	-42,2	-0,94	-0,02	0,19	-0,77
2.2.4.	Інші поточні зобов'язання	261	0,45	325	0,45	1800	2,52	2105	2,93	64	1475	305	1844	24,5	453,8	16,9	706,5	0,00	2,07	0,41	2,48
3.	Всього пасивів	58049	100,00	71615	100,00	71434	100,00	71932	100,00	13566	-181	498	13883	23,4	-0,3	0,7	23,9	X	X	X	X

Таблиця В13

Коефіцієнтний аналіз фінансової стійкості та платоспроможності по ТДВ "Чернівецький хімзавод" за 2022-2024 рр.

№ з/п	Показники	На кінець року				Приріст							
						Абсолютний				Відносний (темп приросту), %			
		2021	2022	2023	2024	2022	2023	2024	2024/ 2022	2022	2023	2024	2024/ 2022
1. Вихідні дані, тис. грн.													
1.1.	Гроші, їх еквіваленти та поточні фінансові інвестиції	20007	30207	21499	26914	10200	-8708	5415	6907	51,0	-28,8	25,2	34,5
1.2.	Сума найбільш ліквідних та середньо реалізованих активів	32319	34537	29639	35334	2218	-4898	5695	3015	6,9	-14,2	19,2	9,3
1.3.	Поточна дебіторська заборгованість	12254	3383	7565	7531	-8871	4182	-34	-4723	-72,4	123,6	-0,4	-38,5
1.4.	Поточна кредиторська заборгованість	3086	4131	6311	4269	1045	2180	-2042	1183	33,9	52,8	-32,4	38,3
1.5.	Оборотні активи	46794	58926	58366	59480	12132	-560	1114	12686	25,9	-1,0	1,9	27,1
1.6.	Поточні зобов'язання та забезпечення	4184	5882	9657	7158	1698	3775	-2499	2974	40,6	64,2	-25,9	71,1
1.7.	Власний капітал	53865	65733	61777	64774	11868	-3956	2997	10909	22,0	-6,0	4,9	20,3
1.8.	Необоротні активи	11255	12689	13068	12452	1434	379	-616	1197	12,7	3,0	-4,7	10,6
1.9.	Власний оборотний капітал	42610	53044	48709	52322	10434	-4335	3613	9712	24,5	-8,2	7,4	22,8
1.10.	Зобов'язання	4184	5882	9657	7158	1698	3775	-2499	2974	40,6	64,2	-25,9	71,1
1.11.	Всього капіталу	58049	71615	71434	71932	13566	-181	498	13883	23,4	-0,3	0,7	23,9
1.12.	Короткострокові кредити банків	-	1000	1200	-	-	200	-	-	-	20,0	-	-
1.13.	Запаси	14475	24389	28727	24812	9914	4338	-3915	10337	68,5	17,8	-13,6	71,4
2. Коефіцієнти фінансової стійкості													
2.1.	Коефіцієнт автономії	0,928	0,918	0,865	0,900	-0,010	-0,053	0,035	-0,028	-1,1	-5,8	4,0	-3,0
2.2.	Коефіцієнт концентрації зобов'язань	0,072	0,082	0,135	0,100	0,010	0,053	-0,035	0,028	13,9	64,6	-25,9	38,9
2.3.	Коефіцієнт співвідношення власного капіталу та зобов'язань	12,874	11,175	6,397	9,049	-1,699	-4,778	2,652	-3,825	-13,2	-42,8	41,5	-29,7
2.4.	Коефіцієнт залишку короткострокових кредитів банків	-	0,014	0,017	-	-	-	-	-	-	21,4	-	-
2.5.	Коефіцієнт маневреності власного капіталу	0,791	0,807	0,788	0,808	0,016	-0,019	0,020	0,017	2,0	-2,4	2,5	2,1
2.6.	Коефіцієнт забезпечення запасів власним оборотним капіталом	2,944	2,175	1,696	2,109	0,013	0,087	-0,061	0,039	13,3	78,4	-30,8	39,8
2.7.	Коефіцієнт забезпечення оборотних активів власним оборотним капіталом	0,911	0,900	0,835	0,880	-1,166	-3,974	2,266	-2,874	-10,4	-39,7	37,5	-25,7
2.8.	Маневреність власного оборотного капіталу	0,470	0,569	0,441	0,514	0,099	-0,128	0,073	0,044	21,1	-22,5	16,6	9,4
3. Коефіцієнти платоспроможності (ліквідності)													
3.1.	Коефіцієнт абсолютної ліквідності	4,782	5,135	2,226	3,760	0,353	-2,909	1,534	-1,022	7,4	-56,7	68,9	-21,4
3.2.	Коефіцієнт швидкої ліквідності	7,724	5,872	3,069	4,936	-1,852	-2,803	1,867	-2,788	-24,0	-47,7	60,8	-36,1
3.3.	Коефіцієнт поточної ліквідності	11,184	10,018	6,044	8,310	-1,166	-3,974	2,266	-2,874	-10,4	-39,7	37,5	-25,7
3.4.	Коефіцієнт співвідношення поточної дебіторської та кредиторської заборгованості	3,971	0,819	1,199	1,764	-3,152	0,380	0,565	-2,207	-79,4	46,4	47,1	-55,6